СОНЦА:

Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 4.42, 21.33, 16.51;
Віцебск — 4.24, 21.31, 17.07;
Магілёў — 4.31, 21,22, 16.51;
Гомель — 4.36, 21.12, 16.36;
Гродна — 4.58, 21.48, 16.50.
Брэст — 5.08, 21.39, 16.31.

МЕСЯЦ:

Маладзік 1 чэрвеня.

ІМЯНІНЫ:

Васіліска, Івана;
Кароля, Францішка.

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

4 ЧЭРВЕНЯ 1992 г.
чацвер, № 111 (21889)

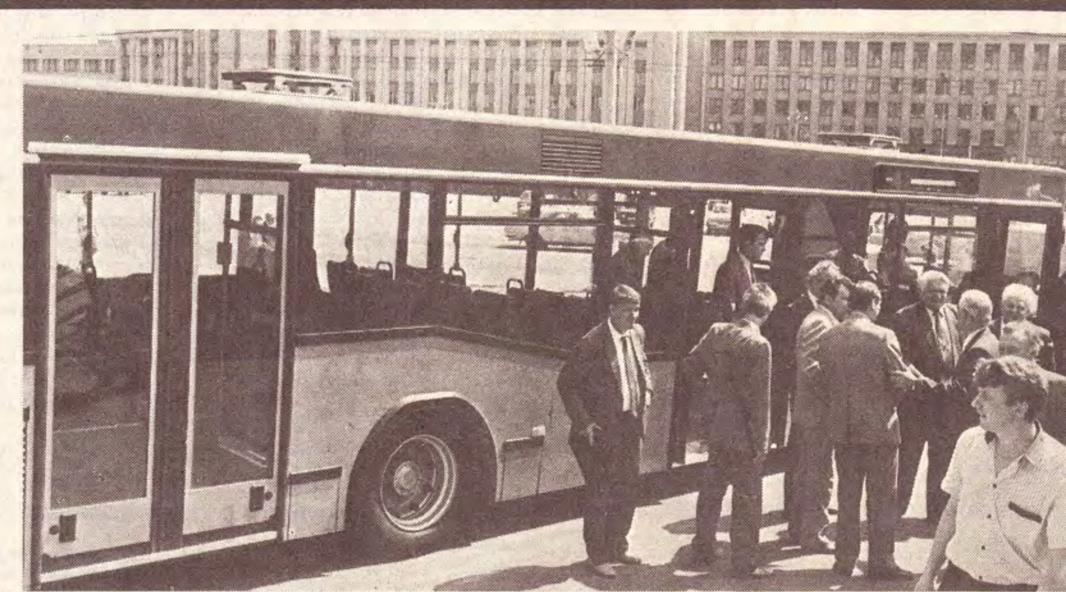

РОЗГАЛАС

БУДЗЕ БЕЛАРУСКІ АЎТОБУС!

Учора ў Мінску на плошчы Незалежнасці прадстаўнікі беларускага ўрада, прамысловых прадпрыемстваў, жыхары горада мелі магчымасць пазнаёміцца з аўтобусамі нямецкай фірмы «Неаплан», якія ў недалёкай будучыні будуць выпускацца на Мінскім аўтамабільным заводзе. Аўтобусы, трэба адзначыць, не менш камфартабельныя, чым лепшыя авіялайнеры. У вытворчасці новых машын будуць прымаць удзел дзесяткі беларускіх прадпрыемстваў.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

ІТАЛІЯ — БЕЛАРУСЬ: СФЕРА ЎЗАЕМНЫХ ІНТАРЭСАЎ ПАШЫРАЕЦЦА

— Пры знешняй непадобнасці народы Італіі і Беларусі ў многім вельмі блізкія. Яны сардэчныя, працавітыя, добразычлівыя... Гэтымі словамі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Італьянскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Джанлука Бертынета вечарам 2 чэрвеня адкрыў афіцыяльны прыём з выпадку нацыянальнага свята сваёй краіны — Дня абвяшчэння рэспублікі.

— Я перакананы, што Беларусь і Італію моцна звяжуць вузы ўзаемных інтарэсаў. Незалежнасць вашай дзяржавы адкрывае вельмі добрыя перспектывы для двухбаковых адносін, — падкрэсліў пасол.

Старшыня Савета Міністраў Беларусі Вячаслаў Кебіч, які выступіў са словам у адказ, адзначыў, што сімпатыі пасла да Беларусі выразна праявіліся ў час візіту беларускай урадавай дэлегацыі ў Італію. «Тады пан Бертынета на нашай сустрэчы з італьянскімі бізнесменамі сказаў такія словы: «Калі вы хочаце мець уяўленне пра Беларусь, забудзьцеся аб Савецкім Саюзе».

Далей прэм'ер-міністр растлумачыў, які сэнс укладваўся ў гэта выказванне. Размова ішла аб тым, што Беларусь — самастойная дзяржава, унутраная палітыка і дзейнасць якой на міжнароднай арэне пераконваюць у разумных намерах яе кіраўніцтва, у добрым жаданні не звяртацца да Захаду, у прыватнасці да Італіі, з працягнутай рукой, а прапаноўваць і разам ажыццяўляць розныя ўзаемавыгадныя праекты.

Гэтыя выказванні афіцыяльных асоб пацвярджаюцца практыкай добрых адносін, якія ўжо ўстанаўліваюць дзелавыя колы абедзвюх дзяржаў. Пасля візіту ў Італію дэлегацыі на чале з Вячаславам Кебічам цікавасць бізнесменаў да Беларусі асабліва ўзрасла. Ад кіраўніка ўрада яны атрымалі цвёрдую гарантыю абароны сваіх капіталаўкладанняў, што абумоўліваецца і прынятымі беларускім парламентам законамі.

На прыёме прысутнічалі кіраўнікі ўрада, народныя дэпутаты, дыпламаты, прадстаўнікі грамадскасці рэспублікі.

(БЕЛТА).

НА БАЗАРЫ ЯК НА БАЗАРЫ...

Зноў падскочылі цэны. І, як заўсёды перад падаражаннем, людзі скупліваюць усё падрад: бытавыя рэчы, адзенне, абутак, забіваюць прадуктамі халадзільнікі. А што ж базар? Ён жыве сваім жыццём. Цэны падскочылі і на ім, але не намнога. Гандляры з вёсак нават упрошваюць пакаштаваць свае сельскагаспадарчыя прадукты, прапануюць патаргавацца і згодны ўступіць свой тавар за такія цэны (цана 1 кг):

Ялавічына — 180 руб., свініна — 130—170 руб., тварог — 30—80 руб., масла — 120—140 руб., смятана — 50 руб. (за літр), бульба — 3,75—5 руб., капуста (качан) — 19 руб., буракі — 3,55 руб., цыбуля (зялёная) — 12,5 руб., цыбуля (рэпка) — 9 руб., яблыкі — 50—80 руб., агуркі — 25—50 руб. (але сустракаюцца і па 18 руб.), памідоры — 50 руб., радыска — 7,96 руб., чарнасліў (сушаны) — 42—50 руб., курага — 120 руб., арахісавыя арэхі — 62—80 руб., грэцкія арэхі — 70 руб., арэх-фундук — 80 руб., часнок — 120 руб., лімон (адна штука) — 115 руб. Цыгарэты «Астра», «Прыма» — 10 руб., замежныя — «Кэмел» — 84 руб., зялёны гарошак (1 банка) — 29 руб., кава (1 пакецік — 2,5 грама) — 10 руб.

На рэчавым рынку таксама з'явіліся перамены: адзенне падаражала, абутак, наадварот, стаў таннейшым.

Тайландскія джынсы прапануюць за 1.100 рублёў, джынсы вытворчасці ЗША — 2.500 руб., мужчынскія штаны фірмы «Катон» — 2.500—2.800 руб., жаночыя штаны — 1.500 руб., спадніцы (прывезеныя з Польшчы) ідуць па 2.500 руб., ласіны — 1.200 руб., летняя куртка тыпу «вятроўка» — 1.200 руб., летнія майкі з малюнкам — 430—500 руб., жаночыя туфлі (айчыннага вырабу) — 1.300—1.500 руб., замежныя — 2.000—3.700 руб., мужчынскія (замежныя) — 2—3 тысячы руб., красоўкі — ад 1.300 да 2.200 руб., дзіцячыя красоўкі — да 700 руб., спартыўны касцюм (замежнай вытворчасці) — ад 2.700 да 7.300 руб., курткі замежнай вытворчасці 5—7 тысяч рублёў.

Вось такія зараз базарныя справы.

Сяргей ДЗЯДЗЮЛЯ.

НАШЫ ГІСТОРЫКІ ЗНАХОДЗЯЦЬ СПОНСАРАЎ. ПРАЎДА, ЗА МЯЖОЙ

МІНСК. **(Андрэй Смык, кар. БелаПАН).** З канферэнцыі пад умоўнай назвай «Рым трэці», што адбылася ў Камянец-Падольску, вярнулася беларуская дэлегацыя. У старажытным украінскім месцы навукоўцы з Германіі, ЗША, Румыніі, Літвы і Украіны абмеркавалі праблемы існавання чалавека, грамадзянскай супольнасці і дзяржаў у Цэнтральнай і Усходняй Еўропе. Беларускую дэлегацыю, у якой было сем вядомых навукоўцаў рэспублікі, узначальвалі дырэктар Скарынаўскага цэнтра Адам Мальдзіс і намеснік старшыні Камісіі ВС рэспублікі па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны Беларусі Алег Трусаў. Даклады нашых навукоўцаў выклікалі вялікую цікавасць, у тым ліку і сярод зарубежных спонсараў. Беларусам, у прыватнасці, адразу былі прапанаваны сродкі для напісання альтэрнатыўнага падручніка па гісторыі сваёй краіны. Цікава, што сярод прысутных прадстаўнікоў Расіі не было. Чарговую канферэнцыю — «Рым чацвёрты» — вырашана правесці ў Мінску ў чэрвені 1993 года.

РАДЫЁФАКТ

Прэзідыум савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі разгледзеў пытанне, звязанае з канфліктам паміж наёмнымі рабочымі і адміністрацыяй турэцкай фірмы «Энка», якая вядзе будаўніцтва жылля ў Слоніме. Устаноўлена, што пры заключэнні кантрактаў турэцкі бок парушае працоўнае заканадаўства Рэспублікі Беларусь. У адрас урада накіраваны ліст з патрабаваннямі прыцягнуць праваахоўныя органы да разгляду канфлікту.

***

Самы буйны ў Беларусі Дняпроўска-Бугскі канал без падпіткі з Украіны несуднаходны — гэта, як гавораць, геаграфічная аксіёма двух апошніх стагоддзяў. І можа здарыцца, што ўпершыню практыка яе пацвердзіць. Сусед з поўдня прад'явіў шэраг патрабаванняў да вытворчага аб'яднання «Белводшлях», у выпадку невыканання якіх (напрыклад, рамонту гідравузлоў у Валынскай вобласці), шлюз можа быць перакрыты.

Як бачым, праблем прыбаўляецца не толькі на сушы...

***

У красавіку гэтага года ў параўнанні са снежнем 1991 г. цэны на тавары народнага спажывання ў дзяржаўным гандлі і спажывецкай кааперацыі Беларусі павысіліся ў 4,3 раза. У тым ліку цэны на харчовыя тавары ў 3.6 раза, на нехарчовыя — у 5,3 раза. Пра гэта паведаміў карэспандэнту праграмы «Радыёфакт» начальнік упраўлення статыстыкі цэн Дзяржкамстата Рэспублікі Беларусь В. Міхно. Дарэчы, споўнілася роўна год як было ўтворана гэта структурнае падраздзяленне. Яго мэта — забеспячэнне органаў улады і дзяржаўнага кіравання, а таксама органаў сацыяльнай абароны і насельніцтва праўдзівай інфармацыяй аб узроўні і дынаміцы цэн у рэспубліцы. Дарэчы, гэта ж упраўленне робіць для нас з вамі разлік індэкса спажывецкіх цэн больш чым па тысячы харчовых і нехарчовых тавараў і па 150 відах платных паслуг, якія ахопліваюць да 80 працэнтаў рознічнага тавараабароту.

***

Начальнік упраўлення арганізацыі гандлю Міністэрства гандлю Рэспублікі Беларусь Г. Мельнік са спасылкай на непацверджаныя крыніцы паведаміў пра сумненні наконт таго, што бліжэйшая сесія Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь разгледзіць Закон аб абароне правоў спажыўца. У гэтай сувязі ён паведаміў, што Міністэрства гандлю разаслала пісьмовыя тлумачэнні ўсім падведамным арганізацыям па выпадках незаконных патрабаванняў выплат розніцы паміж ранейшай і цяперашняй цаной тавараў, якія спажыўцы вымушаны замяняць у выніку выхаду іх са строю. Даведкі можна атрымаць па тэлефонах у Мінску: 27-63-17 і 27-12-26.

***

З чэрвеня ў Мінску пачалася сустрэча прэзідэнтаў саюзаў прадпрымальнікаў і дзелавых людзей краін СНД. Абмяркоўваюцца шляхі ўстанаўлення міждзяржаўнага ўзаемаразумення прадпрымальніцкіх структур.

***

Сацыялагічны цэнтр пры Белдзяржуніверсітэце правёў рэспубліканскае даследаванне палітычнай сітуацыі.

Каля 80 працэнтаў апытаных лічаць, што ў цяперашнім крызісе вінаваты былы партыйна-дзяржаўны апарат. 64 працэнты віталі б прыняцце закона, які забараняў бы былым партфункцыянерам займаць кіруючыя пасады. Па паведамленню сацыёлагаў, прадстаўнікі сярэдняга звяна ўлады ў Беларусі — найбольш кансерватыўныя, чым астатнія групы насельніцтва.

Даныя апытання прадказваюць сур'ёзныя палітычныя змены ў рэспубліцы ў будучым.

***

Французскі журналіст Эрык Ларан паведаміў пра рабочыя сустрэчы, якія правёў са швейцарскімі, нямецкімі, французскімі і брытанскімі банкірамі ў канцы 1990 г. у Цюрыху тагачасны міністр фінансаў В. Паўлаў. Дарэчы, Паўлаў ездзіў у Цюрых з фальшывым пашпартам, сцвярджае Ларан.

Другі факт, які прыводзіць французскі журналіст, гэта агульная сума грошай, вывезеных за рубеж у месяцы, што папярэднічалі жнівеньскаму путчу — 26 мільярдаў долараў.

Напярэдадні путчу дырэктар савецкага Дзяржбанка Герашчанка па загаду Кручыны перавёў за мяжу 280 мільярдаў рублёў у абмен на 12 мільярдаў долараў.

***

Урачыстай літургіяй у храме Ушэсця ля Нікіцкіх варот у Маскве пачнецца свята Ушэсця Гасподня, якое сёлета адзначаецца Рускай праваслаўнай царквой 4 чэрвеня. Літургію правядзе Патрыярх Маскоўскі і Усяя Русі Алексій II.

Ушэсце — апошняе веснавое праваслаўнае свята (па старому стылю).

***

Начальнік упраўлення ўнутраных спраў на транспарце МУС РБ М. І. Чаргінец паведаміў, што сёлета выяўлена 350 фактаў незаконнага вывазу з рэспублікі масла. Затрымана 20 тон гэтай прадукцыі, якую спрабавалі вывезці на поўдзень асобы пераважна каўказскай нацыянальнасці.

***

Днямі ў гасцініцу «Юбілейная» ў Мінску засяліліся Сяргей Б. з Таліна і Павел К. з Вільнюса. Іх жонкі, не без дазволу мужоў, спрабавалі завалодаць асабістымі рэчамі і каштоўнасцямі замежных турыстаў з Югаславіі і Венгрыі. Крадзеж быў спынены аператыўнай групай аддзела ўнутраных спраў Цэнтральнага раёна ў саставе оперупаўнаважанага Д. Лукуціна і сяржанта міліцыі А. Жлобіча.

ЦІ ВЫЖЫВУЦЬ «ЗАЙЦЫ» БЕЗ «ДЗЕДА МАЗАЯ»?

Чаму «вавёркі», «зайцы» і іншая грашовая фауна не выклікалі чакаемага ажыятажу і прагназуемай стабільнасці рынку? Людзі на прадпрыемствах вельмі падазрона ставяцца да з'яўлення ў зарплаце разліковых білетаў Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, а ў шэрагу камерцыйна-камісійных магазінаў іх наогул адмаўляюцца прымаць да аплаты, не верачы ў фінансавыя здольнасці новых грошай.

У насцярожаных адносінах да «здзічэлых фінансаў» прасочваюцца дзве тэндэнцыі. Большасць удумлівых грамадзян (у тым ліку і камерсантаў) насцярожвае і ўносіць пэўную блытаніну адсутнасць пераліку тавараў і прадуктаў, якія можна набыць толькі за рублі або толькі за разліковыя білеты. Такі пералік з'явіцца хутчэй за ўсё ў сярэдзіне або ў канцы чэрвеня. Гэта дазволіць грамадзянам больш размеркавана траціць свае грошы і адначасова адсячэ пэўную частку «кемлівых» гандляроў з іншых краін СНД.

Вядома, што ў самім кіраўніцтве Нацыянальнага банка на разліковыя білеты глядзяць з аптымізмам і вераць, што яны зоймуць пачэснае месца ў сістэме фінансавага абарачэння рэспублікі. А што рабіць з тымі камерцыйнымі структурамі, якія адмаўляюцца прымаць у аплату «вавёрак» і «зайцоў»? Паводле слоў начальніка ўпраўлення грашовага абарачэння Нацыянальнага банка Тамары Каржанеўскай, з такімі «адмоўнікамі» плануецца толькі растлумачальная работа.

Зразумела адно — нашым «зайцам» тэрмінова неабходны «дзед Мазай». Будзе гэты «дзед» у выглядзе пераліку тавараў або нейкай пастановы Вярхоўнага Савета РБ — пакуль што невядома. Але спадзяёмся, што паважаныя дэпутаты (дарэчы, як і кіраўнікі Нацыянальнага банка, міністэрстваў фінансаў, гандлю і іншых адказных структур) у маладосці спраўна плацілі ўзносы ў таварыства аховы жывёл. Вось цяпер няхай і ахоўваюць. Хоць «жывёлы» толькі на грошах.

Кар. «Звязды».

САВЕТЫ ЦІ МУНІЦЫПАЛІТЭТЫ. ШТО ЛЕПШ?

Некалькі дзён назад пачала сваю працу чарговая сесія Мінскага гарсавета. На жаль, падсумоўваючы вынікі папярэдняй дзейнасці прадстаўнічага органа ўлады беларускай сталіцы, трэба канстатаваць, што эфектыўнасць яе па-ранейшаму даволі нізкая, ды і само слова «праца» не зусім падыходзіць для дакладнай характарыстыкі гарадской сесіі. У чым жа прычына хранічнай недзеяздольнасці, якая праяўляецца ў безвыніковасці працяглых дэбатаў, вельмі сціплым уплыве гарсавета на функцыяніраванне інфраструктуры Мінска, а то і адсутнасці кворуму?

Адразу трэба адзначыць, што падобнае становішча склалася ва ўсіх мясцовых Саветах рэспублікі, незалежна ад прадстаўніцтва ў іх пракамуністычных ці дэмакратычных фракцый. Розніца толькі ў тым, што калі ў маналітна-камуністычных Саветах гэтыя праявы крызісу маўкліва праглынаюцца, то ў больш-менш дэмакратычных па свайму саставу шукаюцца прычыны такіх з'яў.

Гэта агульная хвароба недзеяздольнасці шматлікіх раённых, гарадскіх, абласных Саветаў была аб'ектыўна закладзена з самага пачатку стварэння бальшавікамі савецкай сістэмы ўлады, калі ва ўмовах манапольнага, татальнага кіравання камуністычнай партыі ў савецкай імперыі трэба было стварыць знешнюю бачнасць народаўладдзя. Функцыю гэтай машыны для галасавання, для аўтаматычнага зацвярджэння прымаемых партыяй рашэнняў і выконвалі паспяхова да апошніх часоў Саветы ўсіх узроўняў. Адразу пасля краху КПСС вельмі выразна праявілася непрыстасаванасць, грувасткасць сістэмы Саветаў для самастойнага прыняцця рашэнняў і тым больш для забеспячэння выканання гэтых рашэнняў на практыцы.

Краіны Усходняй Еўропы, якім былы СССР разам з сацыялістычным ладам навязаў і савецкую сістэму мясцовай улады, адразу пасля ліквідацыі камуністычнага дыктату пачалі вяртацца да еўрапейскай муніцыпальнай сістэмы, і іх вопыт у гэтым няпростым працэсе, што ідзе ўжо не першы год, вельмі карысны для нас. Таму з зацікаўленасцю і ўдзячнасцю ўспрынялі дэпутаты мясцовых Саветаў прапанову з Беластока аб правядзенні ў пачатку красавіка сумеснай самаўрадавай канферэнцыі па пытаннях стварэння і дзейнасці мясцовых органаў улады. Многае з таго, што давялося пачуць і пабачыць, будзем імкнуцца прымяніць і ў нас.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

«ПАКІСТАНСКІЯ РАБІНЗОНЫ»

БРЭСТ. (Ю. Фёдарава). На адной з лясных застаў затрымана вялікая група парушальнікаў дзяржаўнай граніцы. Імі аказаліся маладыя грамадзяне далёкага Пакістана, якія імкнуліся нелегальна прайсці праз кантрольна-следавую паласу, густыя дротавыя загароды, раку Заходні Буг, шырокую ў гэтым месцы, і трапіць у Польшчу. Як заявілі парушальнікі, канчатковай мэтай такога незвычайнага падарожжа былі краіны Заходняй Еўропы. Там пакістанцы мелі намер уладкавацца на работу.

Група з 12 чалавек затрымана ўзнятай па трывозе заставай глыбокай ноччу. Спецслужбы вядуць расследаванне гэтага сапраўды надзвычайнага здарэння. Падобная дзёрзкасць штурму граніцы ніколі за ўсе пасляваенныя гады, як гавораць, не мела месца. Праўда, абышлося без перастрэлкі.

БЕЗ ЗНАЧКА І БЕЗ КУЛЬТУРЫ

ЛУНІНЕЦ. Дэпутат Лахвенскага сельсавета Мікалай Луд адмовіўся ад сваіх дэпутацкіх пасведчання і значка. Як ён заявіў, гэта своеасаблівы пратэст супраць разбазарвання дзяржаўных сродкаў на аплату штатных пасад дырэктара клуба і бібліятэкара ў Барсукове, якія быццам бы нічога не робяць, а толькі атрымліваюць зарплату. Такой незвычайнай акцыяй дэпутат збіраецца прымусіць працаваць мясцовых работнікаў культуры.

Каштоўныя камяні і на заводзе можна здабываць

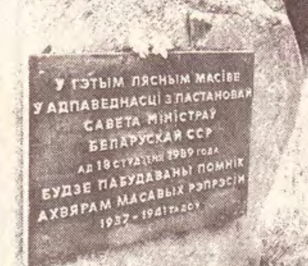
Каштоўныя металы сталі своеасаблівым прадметам збыту на Мінскім трактарным заводзе.

Гаворка ідзе не пра багатыя радовішчы, адкрытыя геолагамі на тэрыторыі завода. Няма ў МТЗ і сваіх промыслаў. Усё гэта — вынік карпатлівага збору адходаў каштоўных металаў і камянёў, здабытых з абсталявання і прыбораў, якія выйшлі са строю. На прадпрыемстве знаходзяцца на строгім уліку электраапаратура, кантакты, сярэбраныя электроды, тэрмапары і алмазны інструмент. Менавіта яны, адпрацаваўшы свой тэрмін, і з'яўляюцца крыніцай багацця. Для таго каб выключыць усякае знікненне каштоўнасцей, на заводзе рэгулярна праводзіцца інвентарызацыя гэтых вузлоў.

Алег ПРАЦЬКО.

Трагедыя Курапат працягваецца.

На гэты раз тут гіне наша маральнасць

Гэта толькі здаецца, што ў зялёным гушчары Курапат яшчэ блукае рэха стрэлаў, яшчэ падсыхаюць кроплі крыві на траве, яшчэ стынуць у пяску гарачыя кулі...

На самай справе гэта трашчаць бензапілы, капае смала з парэзаных дрэў, дымяць побач з магіламі вогнішчы «аматараў» прыроды. Не боты энкавэдысцкіх катаў — модны абутак гараджан затоптвае рэшткі былога мемарыяльнага знака-ўказальніка.

Затоптваецца не толькі памяць ахвяр сталіншчыны, але і наша сённяшняя годнасць.

Жудаснае параўнанне, але не толькі трэск стрэлаў і трэск бензапілаў падобныя. Нарэшце трэба зразумець, што, калі адны законы дазвалялі знішчаць цэлыя пакаленні людзей, а другія дазваляюць знішчаць лес над іх магіламі, то ўсе гэтыя законы аднолькава згубныя для нашага сумлення.

— Хто і чаму сячэ лес, — такі запыт мы накіравалі пракурору, — кажа мой субяседнік, народны дэпутат Савецкага райсавета Мінска Уладзімір Стукач.

Гадзіну назад, калі ён прыехаў у рэдакцыю «Звязды», цяжка было паверыць чуткам: пілуюць курапацкія сосны, зруйнавалі мемарыяльны ўказальнік, вакол магіл усё часцей «гудуць» хмяльныя кампаніі. Але ўсё, на жаль, так...

— Наш аргкамітэт грамадска - хрысціянскага аб'яднання «Курапаты», — працягвае Уладзімір, — запатрабаваў ад адпаведных органаў неадкладнага следства па гэтых фактах. Патрэбна тэрміновае ўмяшанне: усё больш радзее лес, за адну ноч на паляне зніклі рэшткі канструкцыі мемарыяльнага ўказальніка, святое месца нашай памяці ўсё больш становіцца падобным на звычайны засмечаны гарадскі бульвар.

Сам баюся свайго прадказання, але чарговай ахвярай сучасных вандалаў можа стаць шматтонны камень з адлітай металічнай шыльдай, дзе занатаваны нашы высокія словы-абяцанні захоўваць светлую памяць. Што збіраемся будаваць?

Яўген ПЯСЕЦКІ.

НЕЗАЛЕЖНАСЦЬ

Янка КУПАЛА

Калі гаварыць аб незалежнасці якой-небудзь новай дзяржавы, вызваленай вайной і рэвалюцыяй з-пад расійскага ярма, то гэта, здаецца, так і трэба, так і павінна быць. Незалежная Польшча, Літва, Украіна, Латвія і г. д. — усе яны маюць права на гэта, усіх іх можна прызнаць, нават можна і дапамагаць ці то фізічна, ці маральна, і незалежнасць гэтых дзяржаваў не выклікае ніякіх вялікіх спрэчак. Так ці йначай яны мусяць, яны будуць мець раней ці пазней сваё дзяржаўнае незалежнае існаванне.

А вось загаварыце вы аб беларускай незалежнасці... Тут вам цэлую кучу нагавораць усякіх перашкод, недарэчнасцяў, што аж вушы вянуць слухаючы. На ўсякую іншую незалежнасць кожны з вас згодзіцца, абы толькі не на беларускую.

Чаму гэта так?

Беларускі народ самабытны — гэта прызнаюць ужо нават і нашы праціўнікі з польскага ці расійскага лагеру. Беларуская дзяржаўнасць таксама мае сваю гісторыю — маю тут на ўвазе Вялікае Літоўска-Беларускае княства. Геаграфічнае палажэнне Беларусі таксама не горшае, як у людзей, ну, хоць бы як палажэнне Швейцарыі. Мы крыху адсунуты ад мора, але і Швейцарыя не мае мора. Дык чаму ж так страшна наша незалежнасць?

А гэта вось чаму.

Наша незалежнасць соллю ўваччу для незалежнасці нашых суседак—Польшчы і Расіі, бо і адна, і другая хацелі б нашу незалежнасць утапіць у лыжцы вады сваёй незалежнасці.

Для адбудавання вялікай Польшчы «ад мора да мора» трэба пераступіць Беларусь; для адбудавання вялікай Расіі ад Белага да Чорнага мора таксама трэба растаптаць Беларусь.

Вось і выходзе, што трэба Беларусь выкінуць з гісторыі, з геаграфіі і наогул калі не цалкам прылучыць яе к адной з суседніх дзяржаваў, то разрэзаць напалавіну, але так зрабіць, каб яе не было і звання.

А Беларусь, як і кожная іншая дзяржава, мае права і даб'ецца раней ці пазней гэтага права стаць роўнай і вольнай дзяржавай паміж сваімі суседзямі.

Што яна павінна такой стацца, за гэта гавораць яе мінуўшчына, яе цяпершчына.

Нікому не сакрэт, што жыць на свеце беларусам было і ёсць найцяжэй, як усім іншым народам, і ўсё дзякуючы няшчаснай залежнасці ад нашых мацнейшых суседзяў. Але разбяром па парадку.

Пасля уніі з Польшчай Вялікага Літоўска-Беларускага княства, калі беларуская культура высока трымала свой сцяг у родным краю,—гэта культура пачала выціскацца польскім панаваннем. Беларускае баярства, за польскія шляхоцкія значкі і цёплыя каля трона месцы, пачало выракацца ўсяго свайго роднага, беларускага і перакульвацца на старану чужую, польскую. Забылася баярства на звычай і абычай беларускі, на сваю гісторыю, мову, літаратуру. Дзе больш званілі золатам, там вышэйшыя станы тагачаснага грамадзянства і служылі, і прадавалі сябе, свой народ, сваю бацькаўшчыну.

Так было і так ёсць заўсёды. Вышэйшыя, багацейшыя станы грамадзянства за бліск золата ідуць к дужым, пакідаючы сваіх брацця слабейшых на здзек і паняверку.

І зрабілася на Беларусі пасля уніі з Польшчай тое, чаго і трэ было чакаць.

Масы, народ земляробны, асталіся беларусамі, а іх баярства, вышэйшыя станы сталіся палякамі. Такім чынам, двор сам па сабе як бы аддзяліўся ад вёскі. Беларускі пан зрабіўся чужым для беларускага селяніна. Беларускае баярства сталася чужацкім на сваёй беларускай зямлі. Тыя самыя людзі, толькі багацейшыя, пачалі гаварыць рознымі языкамі, і сягодня яны паміж сабой нічога супольнага не маюць. Двор глядзіць на селяніна, як на «люд рускі», як на быдла, над каторым можна толькі стаяць з бізуном аканомскім, а вёска глядзіць на пана, як на прыблуду з чужацкай старані, які захапіў яго, селяніна, зямлю ды йшчэ здзекуецца над ім самім.

Пасля уніі з Польшчай прыйшла на Беларусь апека маскоўская. Цары нагналі ўсялякіх чыноў, запрудзілі край усялякай маскоўскай чорнай галытнёй, якая тут толькі аб адным дбала, каб як цяплей пагрэць рукі ды захапіць «маёнтак». Але аб беларусу-селяніне, аб беларусу грамадзяніне ніхто і не падумаў.

Прыбыла толькі к польска-панскаму бізуну чыноўніцка-жандармская нагайка.

Залежнасць ад Польшчы змянілася залежнасцю ад Масквы, а на лепшае нічога не змянілася. Маскоўскі чыноўнік, таксама як польскі пан, глядзеў на беларуса як на «скот» (той — як на «быдло»). І ніхто з гэтых апекуноў нават і пальцам не кіўнуў у той бок, каб палепшыць жыццё беларуса, каб падбаць аб яго родным краю.

І адны, і другія глядзелі скоса на Беларусь, глядзелі то як на «крэсы», то як на «окраину», і больш нічога.

А беларус стагнаў і стагнаў.

З гэтага мы бачым, бачым з практыкі, вынесенай на сваёй скуры, што залежнасць дзяржаўная, ад каго б ні было, бокам залежнаму народу вылазе. І вось толькі адна поўная дзяржаўная незалежнасць можа даць і праўдзівую свабоду, і багатае існаванне, і добрую славу нашаму народу.

Край наш сам па сабе багаты, толькі чужыя гаспадары яго знішчылі. Зямлі маем шмат, лесу яшчэ болей; маем вялікія рэкі, азёры, чыгункі, багатыя месты, а ў іх фабрыкі, заводы, ды і шмат іншага дабра. К таму ж, на лік мы народ вялікі — каля 12 мільёнаў. Гэта не тое, што якая-небудзь там Швейцарыя, Данія ці Грэцыя!

Дык чаму ж нам, браты беларусы, не дамагацца сваёй дзяржаўнай незалежнасці?

Мы павінны яе дамагацца і мірна, і з аружжам у руках, бо жыццё не чакае і ворагі нашы не дрэмлюць.

(Друкуецца па газеце «Беларусь» 1919 г.).

Вячаслаў РАГОЙША

„БЕЛАРУСЬ БЫЛА, ЁСЦЬ І БУДЗЕ“

Купалаўская канцэпцыя дзяржаўнай незалежнасці Беларусі

Рэспубліка Беларусь, разам з іншымі рэспублікамі былога СССР, юрыдычна атрымала дзяржаўную незалежнасць. Споўнілася нарэшце мара лепшых сыноў і дачок беларускага народа, у тым ліку і вялікага Янкі Купалы. Тым не менш у прэсе, найперш маскоўскай, час ад часу можна вычытаць, што беларусы быццам бы «не дараслі» да самастойнага дзяржаўнага існавання, што яны ніколі не імкнуліся і не думалі пра дзяржаўную незалежнасць, што яна—«падарунак Ельцына», вынік працы дэмакратаў па «развалу Расіі» і г. д.

Беларусы, якія мелі сваю дзяржаўнасць яшчэ ў часы Полацкага княства і Беларуска-Літоўскага гаспадарства і якія паступова страцілі і гэтую дзяржаўнасць, і нават сваю культурна-палітычную аўтаномію (у выніку далучэння Беларусі да Расійскай імперыі ў канцы XVIII стагоддзя), нават у самыя змрочныя часы імкнуліся да нацыянальнага самавызначэння. У XIX — пачатку XX стст. гэтае імкненне акрэслілася ў адстойванні ідэалаў палітычнай і нацыянальна-культурнай аўтаноміі Беларусі ў складзе федэрацыі народаў, якая павінна была паўстаць на развалінах Расійскай імперыі. Пра гэта марылі і паўстанцы Кастуся Каліноўскага ў 1863 годзе, і беларускія народавольцы ў 80-х гг. XIX ст., і члены Беларускай Сацыялістычнай Грамады ў пачатку XX ст. Новыя этапы сацыяльна-палітычнага развіцця Расійскай імперыі, нацыянальна-вызваленчая барацьба народаў Цэнтральнай і Заходняй Еўропы прывялі буйнейшых беларускіх палітычных і культурных дзеячаў (Антон і Іван Луцкевічы, Вацлаў Ластоўскі, Аркадзь Смоліч, Язэп Лёсік, Аляксандр Прушынскі і інш.) да думкі аб самастойнай Беларускай Рэспубліцы ў федэратыўнай сувязі з Расіяй (рашэнне Усебеларускага Кангрэсу ў канцы 1917 г.), а пасля — і да абвяшчэння незалежнай Беларускай Народнай Рэспублікі 25 сакавіка 1918 года.

Станаўленне беларускай дзяржаўнасці ў той час, як вядома, праходзіла драматычна. Зыходзячы з чыста палітычных мэтаў і не могучы цалкам ігнараваць імкненне беларускага народа да сваёй дзяржаўнасці, бальшавікі 1 студзеня 1919 года абвясцілі БССР — нешта накшталт буфернай Далёкаўсходняй рэспублікі, толькі на гэты раз на захадзе Расіі. Неўзабаве — зноў жа з палітычных меркаванняў — яна была ператворана ў Літоўска-Беларускую рэспубліку, а пасля з палітычнага жыцця знікла зусім, так што на пачатку 1920 г. яе трэба было перабвяшчаць па-новаму. У гэты час беларускія грамадска-палітычныя і культурныя дзеячы, якія знаходзіліся на беларускай тэрыторыі (а сярод іх — і Янка Купала), пачалі дамагацца рэалізацыі ідэй Акта 25 сакавіка, дэталёва распрацоўваць саму канцэпцыю дзяржаўнай незалежнасці Беларусі. У гэтай сувязі надзвычайную цікавасць набывае купалаўская канцэпцыя незалежнай Беларусі. Тым больш, што пра яе, гэтую канцэпцыю, у Савецкай Беларусі за ўсю яе сямідзесяцігадовую гісторыю ні пісаць, ні гаварыць было нельга.

Янка Купала ўжо з першых сваіх выступленняў у друку выявіў сябе, апрача іншага, і як ідэолаг беларускага нацыянальнага адраджэння. Абапіраючыся на зробленае папярэднікамі і на сваіх сучаснікаў-аднадумцаў, ён пачаў настойліва і нястомна «тварыць» беларускую нацыю: фармаваў яе самабытны духоўны воблік, пашыраў нацыянальную свядомасць, граніў беларускую літаратурную мову, надзяляў беларусаў мастацкімі скарбамі сусветнага ўзроўню, вызначаў іх духоўныя арыенціры... У творах асветніцкага, беларусазнаўчага характару паэт цярпліва тлумачыў беларускаму селяніну, што ён менавіта беларус, а не нейкі «тутэйшы», «паляк» або «рускі», што не трэба блытаць «веру і нацыянальнасць» (так называўся адзін з артыкулаў пісьменніка), што радзіма яго — Беларусь, якая працягнулася ад Смаленшчыны да Гародні і Бярэсця і ад Палесся да Віленшчыны, што мова яго ніякая не «простая», а нармальная беларуская, што родны край мае багатую і слаўную гісторыю, а беларуская мова калісьці гучала з вуснаў самых саноўных вяльможаў, была дзяржаўнаю ў магутнай Беларуска-Літоўскай дзяржаве... Тым самым Янка Купала, як і некаторыя іншыя выдатныя беларускія пісьменнікі пачатку XX стагоддзя (Якуб Колас, Цётка, М. Багдановіч, М. Гарэцкі, Змітрок Бядуля, С. Палуян і інш.), закладвалі, паводле слоў самога песняра, «векапомныя падваліны дзеля адраджэння свайго народу, дзеля адбудавання незалежнасці сваёй беларускай дзяржаўнасці». Калі ж гэтыя падваліны былі закладзены і калі склаліся спрыяльныя гістарычныя абставіны, пачалося ўзвядзенне самога будынка незалежнай Беларусі. Адным з яскравейшых дойлідаў яе зноў жа стаў Янка Купала.

ЯКІЯ Ж АСНОЎНЫЯ МОМАНТЫ купалаўскай канцэпцыі дзяржаўнай незалежнасці Беларусі? Несумненна, праблема гэтая актуальная і цяпер, у канцы XX ст. Для яе разумення шмат дае верш «Паўстань...», напісаны паэтам у жніўні 1919 года.

Верш складаецца з чатырох актэтаў (васьмірадкоўяў), кожны з якіх змацаваны лексічнымі і сінтаксічнымі паўторамі ды рыфмоўкай і прасякнуты адной закончанай думкай. Жанравую сутнасць твора можна вызначыць як стансы. Але гэтыя стансы своеасаблівыя, наватарскія. Дзякуючы аднолькавай архітэктанічнай будове асобных актэтаў і скразному паўтору ў іх адных і тых жа фраз з пабуджальным словам «паўстань», усе васьмірадкоўі, пры іх самастойнасці, горнуцца да адной стрыжнёвай ідэі. Ідэя гэта — выявіць і абудзіць у народзе яго лідэраў, правадыроў, хто мог бы ў пераломны гістарычны момант дамагчыся дзяржаўнай незалежнасці Беларусі.

Каго ж бачыць Янка Купала на чале нацыі? Найперш (і гэта знамянальна!) выдатнага мысліцеля, «прарока», своеасаблівага «варажбіта», які «мудрым словам» змог бы скінуць з народу «ўрок, якім быў век праз ворагаў спавіт», сабраў бы «ў адну ўсю Беларусь сям'ю». Сапраўды, нягледзячы на тытанічную асветніцкую працу беларускіх адраджэнцаў, нацыянальная самасвядомасць беларусаў нават у канцы другога дзесяцігоддзя XX стагоддзя была яшчэ даволі няпэўнай, гістарычная памяць — кволай, імкненне да нацыянальнага самавызначэння — недастатковым. «Паўстань з народу нашага, Прарок!..» — заклікае горача Янка Купала. «Зняць путы бацькаўшчыне ўстань, Прарок!» — так вызначае паэт асноўнае прызначэнне айчыннага прарока-мысліцеля.

Аднак думка, якою б вешчай, актуальнай яна ні была, сама па сабе, пакуль не запаліць сэрцы людскія, яшчэ не можа стаць рэальнаю сілай. Побач з выдатным прарокам павінен стаць выдатны паэт, пясняр, «былых і будучых вякоў баян», які б, як бура, загудзеў «пад звон кайдан», бурным словам-клічам пранёсся «над Беларусяй з краю ў край», над курганамі зайграў бы перуном, распаліў бы «ў сэрцах спячых» свяшчэнны пажар. «Збудзіць нябожчыкаў паўстань, Пясняр!» Так, толькі пясняр, палкае пяснярскае слова, паводле Янкі Купалы, можа ажывіць «нябожчыкаў».

Ажывіць, каб яны, загнаныя, змардаваныя, узнялі горда галовы, развінулі плечы, адчулі сілу ў сваіх цяглiцах — сталіся воінамі, ваякамі за свой край, народ. І сярод іх павінен з'явіцца адзін, самы таленавіты, смелы, самаадданы палкаводзец, які б — «волатам на вогненным кані» — павёў «народ аграблены» за бацькаўшчыну, змёў бы з яе палёў «чужых бадзяк», стаў бы на варце «гранічнае мяжы», паказаў бы «да хвалы шлях айчыне»... «Паўстань з народу нашага, Ваяк!» — моліць-просіць Янка Купала. «Свой край заваяваць паўстань, Ваяк!» — паўтарае паэт у канцы чарговага актэта.

Лагічнае завяршэнне высілкаў Прарока, Песняра і Ваяка паэт бачыць у стварэнні Беларускай дзяржавы, на чале якой павінен стаць буйны дзяржаўны дзеяч. Таму — «Паўстань з народу нашага, Уладар!»...

Такім чынам, у стансах Янкі Купалы «Паўстань...» скандэнсавана, па сутнасці, уся паэтава праграма нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва. Дакладней — разуменне кіруючых сіл гэтага будаўніцтва. Быццам маг-чараўнік, Янка Купала выклікаў з народных нетраў чараўнічыя сілы, якія б змаглі павярнуць ход гісторыі, надаць абвешчанай Беларусі (а ўжо былі і БНР, і БССР, і ЛітБел) вагу сапраўднай, а не папяровай, дзяржаўнасці. Пры гэтым паэт, несумненна, меў на ўвазе гістарычны вопыт некаторых суседніх дзяржаў, у якіх у розны час існавалі і свае буйныя мысліцелі, і паэты, і палкаводцы, і дзяржаўныя дзеячы. Розніца была толькі ў тым, што ў беларусаў яны павінны былі з'явіцца ў адначассе і неадкладна.

Аднак цуды на свеце здараюцца звычайна вельмі рэдка. Вялікія палкаводцы і палітыкі нараджаюцца не часцей, чым вялікія філосафы-мысліцелі і песняры. Свайго Пілсудскага або Масарыка Беларусь на пачатку стагоддзя так і не займела, хаця і на савецкай, і на польскай тэрыторыях яна вылучыла таленавітых і прарокаў, і палітыкаў, і нават военачальнікаў. І ў гэтым было адно з яе трагічных наканаванняў лёсу. Таму пісьменнікі, гонар нацыі, добраахвотна ўскладалі на сябе кошу і палітыкаў, і дзяржаўных дзеячаў, і нават военачальнікаў. Так, Цішка Гартны свядома пайшоў на галгофу бальшавіцкай дзяржаўнасці, каб толькі на палітычнай карце свету з'явілася Беларусь. Алесь Гарун, смяртэльна хворы на прывезеныя з сібірскай катаргі сухоты, надзеў палкоўніцкі мундзір і, пераадольваючы супраціўленне польскіх акупацыйных уладаў, арганізоўваў беларускае войска. А Янка Купала, які ў пазнейшы, савецкі час заяўляў, што заўсёды імкнуўся быць па-за палітыкай, стаў актыўным народным будзіцелем, палітыкам, нават — дзяржаўным дзеячам, хоць ніякіх дзяржаўных пасад ніколі не займаў. Само паэтычнае мысленне яго стала наскрозь палітызаваным, глыбока дзяржаўным. Дакладней — дзяржаўна-беларускім.

НІКОЛІ ТАК ЧАСТА і так паслядоўна Янка Купала не звяртаўся да публіцыстычнага слова, як у канцы 1919 — першай палове 1920 года. За гэты час толькі ў менскай газеце «Беларусь» ён апублікаваў паўтара дзесятка артыкулаў (разам з трыма дзесяткамі вершаваных твораў). У яго артыкулах (як і ў вершах) увасобілася цэласная праграма дзяржаўнага ўладкавання незалежнай Беларусі.

Ужо ў сваім першым артыкуле «Больш самачыннасці», надрукаваным 22 кастрычніка 1919 года, паэт імкнецца ўзняць нацыю да актыўнага дзяржаўна-палітычнага жыцця. Ён выступае супраць традыцыйнай апатычнасці беларусаў, нежадання іх браць свой лёс у свае рукі. Паводле Янкі Купалы, беларусы пры царах сядзелі спакойна, «уздыхаючы і заціскаючы кулакі, стараліся сябе ўгаварыць, што так і трэба, каб хтось панаваў». Рэвалюцыя скінула цара, адкрыла магчымасць «будавання новага незалежнага жыцця ўсім народам». Але беларусы «як бы нішто і ні ў чым». Пасля царскіх служак «прыйшлі бальшавіцкія чыны не горш сваіх папярэднікаў». А беларусы зноў «глядзелі і чакалі, што нехта прыйдзе ды бальшавікоў прагоніць». Прыйшлі немцы, пачалі распараджацца беларускім дабром «не горш нават ад царскіх і бальшавіцкіх гаспадароў». А беларусы па-ранейшаму... чакалі. Прыйшлі ізноў бальшавікі, «навялі свае парадкі і гаспадарку, нягледзячы на тое, ці смачна нам гэта, ці не смачна». А беларусы... «стагналі, уздыхалі і чакалі». І вось прыйшлі палякі, «а мы ізноў сабе сядзім і чакаем».

Янка Купала заклікае пакінуць гэтае адвечнае чаканне, спадзяванне на некага, хто «прыйдзе і выратуе нас з нашай бяды, з нашай няволі». Паэт нагадвае: трэба памятаць, што «сама гісторыя пакліча на суд» і загадае даць адказ на пытанне: «Што зрабілі вы ў той бурны і векапомны час для сваіх патомкаў, для свайго краю?» Трэба, нарэшце, зразумець, што «самы найлепшы збаўца нам ад нашага ліхалецця — гэта мы самі». Дык жа «больш самачыннасці, больш смеласці к будаванню свайго новага незалежнага жыцця».

Разам з абуджэннем, палітычнай актывізацыяй нацыі Янка Купала ўсё рабіў дзеля яе кансалідацыі. У той час ішла савецка-польская вайна, і Беларусь, як пісаў паэт у вершы «Новы год» (1919), «бязбожна жыўцом парэзалі на часці». Для паэта — бацькі нацыі — самае балючае было нават не гэта, а тое, што «брат проць брата стаў варожа і памагае край раскрасці». Гэта было не толькі на беларускай тэрыторыі, акупаванай польскімі легіянерамі, але і на землях, занятых Чырвонай Арміяй. Полымя класавай, грамадзянскай барацьбы знішчала, спапяляла маладую беларускую нацыю, абяскроўлівала яе. Янка Купала як ідэолаг нацыянальнага адраджэння не мог не бачыць гэтай небяспекі, не мог прайсці міма яе.

З аднаго боку, ён гуртуе нацыянальныя сілы, аб'ядноўвае іх. Піша вершы, артыкулы, бярэцца нават за пераклад «Слова пра паход Ігаравы», захоплены яго кансалідацыйнай ідэяй — яднання старажытнарускіх княстваў перад пагрозай татара-мангольскага нашэсця. Вядома, і пагроза ў пачатку XX стагоддзя была зусім іншая, і не ўсходніх славян (як дагэтуль сцвярджаецца ў гісторыі літаратуры), а ўласна беларускія нацыянальныя сілы меў на ўвазе Янка Купала, беручыся за пераклад. Але звышзадача Купалы-перакладчыка была тая самая, што і ў аўтара «Слова»: гуртаваць, кансалідаваць народ дзеля яго самазахавання, самазберажэння.

З другога боку, паэт выступае супраць розных здраднікаў, адшчапенцаў, якія за лыжку поліўкі з чужацкага стала гатовыя здрадзіць нацыянальным інтарэсам. У Беларускай Радзе — кіраўніцтве Беларускай Народнай Рэспублікі — адбыўся раскол, з яе выйшлі пяць чалавек, стварыўшы «Найвышэйшую Раду» і аб'явіўшы сябе «сенатарамі». У вершы «Пяць сенатараў» Янка Купала з'едліва высмеяў адшчапенцаў, якія не саромеліся прынізіцца, абы толькі мець падачку ад акупантаў.

Побач з гэтым Янка Купала выкрывае палітычны гандаль «усходнікаў» і «заходнікаў», якія, прыкрываючыся словамі аб вызваленні народаў, у імя «панавання ўсясільнага молаха-золата» вырашаюць свае справы за кошт гэтых іншых народаў. «Дайце волю народам самім будаваць сваю долю, — піша паэт. — А тады гэтыя народы скажуць сваё шчырае слова аб вашай культурнасці — ці то заходняй, ці то ўсходняй» («Торжышча»).

Знаходзячыся ў Менску, пад польскай акупацыяй, Янка Купала ніколі не прынізіў сваёй шляхецкай годнасці не тое што ўслугоўваннем, а нават сімпатызаваннем акупантам. Не злоўжываў ён і адноснай бяспекай, каб з-за лініі фронту «даставаць» бальшавікоў. Паэт з пазіцыі беларускага незалежніка, з вышыні беларускай дзяржаўнасці аб'ектыўна ацэньваў дзейнасць адных і другіх. Хаця, трэба сказаць, такая аб'ектыўнасць у ваенны час каштавала яму немалой смеласці, мужнасці. Бо прылюдна сказаць у пачатку 1920 года, што «праз два гады на Беларусі народ аб радасці не сніў», што «ўсюды шалее катні здзек і гнеў» і скрозь «звініць ланцуг, як і звінеў» («25.III.1918 — 25.III.1920. Гадаўшчына-памінкі») — гэта значыла супрацьпаставіць сябе тагачасным польскім уладам, самому Пілсудскаму, якія на ўвесь свет трубілі аб вызваленні беларусаў з-пад «бальшавіцкага ярма». Янка Купала нават у прысутнасці польскіх афіцэраў горда і нязломна заяўляў: «Перуновым голасам будзем гаварыць з суседзямі сваімі, бліскавічнымі літарамі будзем упісваць сваю гісторыю ў векавечную кнігу гісторыі народаў» («Прамова на 15-годдзі літаратурнай працы»).

У артыкуле «Справа незалежнасці Беларусі за апошні год» Янка Купала выкрыў акцыі антыбеларускіх сіл у цяжкім 1919 годзе. Як бальшавікі, так і пілсудчыкі, піша паэт, калі было трэба, разыгрывалі «беларускую карту», аднак, атрымаўшы ўладу над беларусамі, тут жа забываліся на ранейшыя абяцанні. «Калі немцы пачалі ачышчаць Беларусь, — расказвае Янка Купала, — то бадай адначасова на яе аграбленыя абшары з вялікім разгонам рынуліся з усходу — расійскія бальшавікі, з захаду — польскія нацыяналісты... Сацыяльныя рэвалюцыянеры з усходу і нацыянальныя «рэвалюцыянеры» з захаду ў мінулы год паказалі сваю праўдзівую натуру. І тыя, і гэтыя ў сваім мілітэрна-імперыялістычным паходзе стараюцца сцерці па дарозе ўсё, што ім стаіць на перашкодзе дзеля дасцігнення сваіх мэт». А якія гэта мэты? У бальшавікоў — сусветная сацыяльная рэвалюцыя, у польскіх эндэкаў (нацыянальных дэмакратаў) — Польшча ў граніцах 1772 года. І ў тых, і ў другіх на шляху стаіць незалежная Беларусь. Таму «інтэрнацыяналісты і ап'янелыя пабедамі нацыяналісты не дадуць Беларусі жаданага міру і незалежнасці. Яны яе дзялілі і будуць дзяліць паміж сабой...»

Янка Купала, як сапраўдны палітык, прагназаваў, як бачым, ход далейшых палітычных падзей, прадчуваў тады, на самым пачатку 1920 года, вынікі Рыжскага дагавору паміж Расіяй і Польшчай 1921 года, што па жывому распалавініў Беларусь. Горача заклікаючы «моцна трымаць сцяг змагання за сваё вызваленне, за незалежнасць сваёй бацькаўшчыны Беларусі», вялікі Янка Купала вывучаў тое, што, можа, пачало ажыццяўляцца толькі цяпер, у канцы стагоддзя: «Але і жандармы, і бальшавіцкія «чразвычайкі» не завядуць на зямлі вечнага парадку і ладу... І з часам народы патрапяць найсці супольную мову, каб па-суседску дагаварыцца паміж сабой ды наладзіць і свае граніцы, і свае дзяржаўныя правы на незалежнасць».

НЕЗАЛЕЖНАЯ, ВОЛЬНАЯ БЕЛАРУСЬ у этнаграфічных межах... Да гэтага палка імкнуўся Янка Купала ў 1919—1920 гадах, гэта прадвызначыла пафас яго літаратурнай творчасці і грамадскай дзейнасці як Прарока і Песняра. Купала-прарок, Купала-мысліцель вылучаў ідэі, вызначаў канкрэтныя арыенціры беларускай дзяржаўнасці. Купала-пясняр агонь гэтых ідэй запрасоўваў у абалонку паэтычнага і публіцыстычнага слова, якое вершамі і артыкуламі ўспыхвала на белым полі «Беларусі», «Звона», «Руні», «Беларуская жыцця»...

Паэт задумваўся над магчымым дзяржаўным ладам вольнай Беларусі, над яе нацыянальнай сімволікай, разважаў над тым, як будуць складвацца адносіны паміж беларусамі і іншымі нацыянальнымі супольнасцямі, што здаўна жывуць на нашай зямлі (рускія, палякі, яўрэі, татары), як будзе вырашацца праблема ўласнасці, найперш асноўнай яе формы — зямельнай, звяртаў увагу на моладзь як на асноўную сілу будучай дзяржавы, гаварыў пра неабходнасць стварэння беларускага войска, вызначыў месца Беларусі ў сусветнай супольнасці народаў... Паказальная сама храналогія некаторых публіцыстычных выступленняў Янкі Купалы, якая ў значнай ступені выяўляе яго разуменне першачарговай важнасці дзяржавазнаўчых праблем: «Больш самачыннасці» (22.10.1919), «Зямельная спекуляцыя» (24.10.1919), «Беларускае войска» (26.10.1919), «Беларускі сцяг уваскрос!» (30.10.1919), «Моладзь ідзе!» (15.11.1919), «Торжышча» (20.11.1919), «Незалежнасць» (28.11.1919), «Незалежная дзяржава і яе народы» (29.11.1919)... Па сутнасці, на працягу аднаго месяца Янка Купала абнародаваў сваю даволі стройную і лагічную канцэпцыю нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва.

Стрыжнёвая ідэя гэтай купалаўскай канцэпцыі выказана адназначна: «Толькі адна поўная дзяржаўная незалежнасць можа даць і праўдзівую свабоду, і багатае існаванне, і добрую славу нашаму народу» («Незалежнасць»). Што да сацыяльна-палітычнага ўладкавання будучай вольнай Беларусі, то, згодна з Янкам Купалам, гэта будзе сапраўды дэмакратычная дзяржава, у якой «усе роўныя перад дзяржаўнай уладай, усе роўныя перад правам і законам», «кожны грамадзянін нашага краю павінен карыстацца і з роўнай пашаны, з роўнай абароны ў вачах права свету» («Незалежная дзяржава і яе народы»). Нацыянальныя меншасці ў гэтай дзяржаве будуць «вольна развіваць сваю нацыянальную культуру і самабытнасць», бо «свабодны беларус у сваёй незалежнай дзяржаве будзе куды прыхільней адносіцца да іх, чымся беларус, падняволены чужынцам» (тамсама). Янка Купала заўсёды быў на баку «бедных і загнаных», выступаў за сацыяльную справядлівасць. Паколькі ў царскай Расіі беларусы былі «мужыцкай нацыяй» (У. Ленін), то асабліва вострым тут было зямельнае пытанне. Выказваючы надзею сялян на справядлівае вырашэнне гэтага пытання, Янка Купала пісаў: «Беларускі земляроб верыць і чакае, што панская зямля пяройдзе раней ці пазней у яго рукі. І што гэтай зямлі для яго хопіць, абы толькі падзяліць яе па справядлівасці, як прыстала на добры лад і парадак у дзяржаве» («Зямельная спекуляцыя»).

Янка Купала разумее, што кожная самастойная дзяржава павінна мець сваю нацыянальную сімволіку — Сцяг, Герб, Гімн. Паэт радаваўся, бачачы, што бел-чырвона-белы сцяг, як адзін з асноўных сімвалаў незалежнай дзяржавы Беларусь, нарэшце пачаў лунаць над беларускай зямлёй («Беларускі сцяг уваскрос!»). Горш было з гімнам, з якім выходзіла «нейкая неразбярыха». Існавала некалькі песень, што выконвалі функцыі гімна («А хто там ідзе?», «О Божа, спасе наш», «Працуй, беларусе...», «Не загаснуць зоркі ў небе...»), але не было таго аднаго, усеагульна прызнанага, які б выконваў функцыі беларускага нацыянальнага гімна. «Справа гэта важная,— падкрэсліваў Янка Купала,— і трэба, канешне, каб наша ідэйная інтэлігенцыя — паэты і кампазітары — заняліся ёй паважна» («Справа беларускага нацыянальнага гімна»).

Незалежная дзяржава павінна абапірацца на рэальную сілу, і не толькі сацыяльна-палітычную, але і вайсковую. Самастойная дзяржава не можа існаваць без свайго войска. Таму «войска беларускае павінна быць, і яно будзе», трэба «даць беларусам магчымасць бараніць свае гранічныя слупы войскам беларускім», бо «само жыццё гэтага вымагае, вымагае гэтага самаабарона» («Беларускае Войска»). Паэт вітаў стварэнне ў Менску Беларускай Вайсковай Камісіі, якая пачала рэгістраваць беларусаў-афіцэраў, фармаваць беларускае войска, хоць польскія ўлады пэўны час не дазвалялі гэтага, баючыся, што зброя беларусаў будзе накіравана супраць захопнікаў не толькі з усходу, але і з захаду. Янка Купала, ідэалагічна забяспечваючы беларускае войска, нават напісаў вялікі цыкл вершаў-песняў «На вайсковыя матывы» (1920) — дзеля духоўнага спажытку маладых беларускіх жаўнераў. Паэт увогуле рабіў стаўку на моладзь, радаваўся, што ў час, калі «шырокі размах прыняла наша справа над адбудаваннем сваёй незалежнай бацькаўшчыны».

Такія асноўныя моманты купалаўскай канцэпцыі дзяржаўнай незалежнасці Беларусі. Логіку Прарока дапаўнялі эмоцыі Песняра, які, сам горача паверыўшы ў ідэю нацыянальнага адраджэння, запальваў гэтай ідэяй іншых: «Арлiным узмахам агняцветнай думкі аб нашай волі мы скінулі і патаптаці даўгавечную брахню,— брахню, што Беларусі не было і няма. Сваім векапомным і магутным духам народным, што адважна сягае на сонца, мы паказалі свету, што Беларусь была, ёсць і будзе» («Прамова на 15-годдзі літаратурнай працы»). І гэтую веру паэта не пахіснулі ўжо ніякія віхуры, хоць вельмі хутка надзея на незалежнае існаванне ўсёй Беларусі канчаткова рухнула. У ліпені 1920 года савецкія войскі вызвалілі ад белапалякаў Менск, а ў сакавіку 1921 года Рыжскі мірны дагавор замацаваў падзел Беларусі на дзве часткі: заходняя адышла да Польшчы, а на ўсходняй яшчэ раз была абвешчана БССР.

5 чэрвеня вядомаму пісьменніку-літаратуразнаўцу Вячаславу РАГОЙШУ спаўняецца 50 гадоў. Мы віншуем нашага даўняга аўтара з плённым залатым юбілеем.

Толькі ў гэтым годзе на КПП Мсціслаўскага РАУС на граніцы са Смаленшчынай канфіскавана незаконна вывозімых грузаў больш чым на 170 тысяч рублёў. Аднаго збожжа спрабавалі вывезці ў Расію на 15,5 тысячы рублёў. А гэта ж зусім-непрыкметная сельская дарога. Не Мінск—Масква ці Віцебск—Ленінград.

НА ЗДЫМКУ: пільна несуць службу на граніцы інспектары ДПС малодшыя сяржанты міліцыі Мікалай МАРОЗАЎ і Сяргей ПРУСАЎ.

Фота Анатоля ДРАЗДОВА.

Каб не застацца без бібліятэк

ЛІСТ ДА ТВОРЧАЙ ІНТЭЛІГЕНЦЫІ, ПРАДПРЫМАЛЬНІКАЎ, УСІХ КУЛЬТУРНЫХ ЛЮДЗЕЙ

Савет садзейнічання бібліятэчнай справе.

РОЗГАЛАС

ЭНЕРГІЮ МОЖНА ЭКАНОМІЦЬ

На Мінскім трактарным заводзе распрацавана праграма «Энергія» на перыяд да 2000 года.

Яна прадугледжвае звышпланавую эканомію 70 тысяч гігакалорый цеплавой і звыш 80 мільёнаў кілаватгадзін электрычнай энергіі. Да ажыццяўлення гэтай праграмы трактарабудаўнікі прыцягваюць і спецыялістаў розных арганізацый. У адпаведнасці з дагаворам прадстаўнікі трэста «Белпрамналадка» рэгулярна правяраюць на прадпрыемстве работу сістэм ацяплення, што дазваляе эксплуатаваць энергаспажываючае абсталяванне ў аптымальным рэжыме. А вучоныя Беларускай політэхнічнай акадэміі (былога БПІ) праводзяць на МТЗ даследаванні па эканоміі паліўна-энергетычных рэсурсаў.

Планы «Энергіі», на думку спецыялістаў прадпрыемства, будуць выкананы, калі не адбудуцца новыя «выбухі» на тэрыторыі былога Саюза.

Алег ПРАЦЬКО.

І ЎЗНЁССЯ ГОСПАД НА НЕБА...

4 чэрвеня праваслаўная царква, стараверы і пратэстанты на Беларусі адзначаюць вялікае свята —Ушэсце. Яно адзначаецца ў памяць аб той падзеі, калі на саракавы дзень пасля ўваскрашэння Ісус Хрыстос узнёсся на неба. На працягу гэтых сарака дзён ён знаходзіўся сярод сваіх вучняў і сяброў і працягваў навучаць іх ісцінам царства нябеснага.

Вось як расказваецца аб Ушэсці ў святым Евангеллі паводле Марка (раздзел 16).

9. Уваскросшы ж раніцаю ў першы дзень тыдня, Ісус паказаўся спярша Марыі Магдаліне, з якое выгнаў сем дэманаў.

10. Яна, пайшоўшы, абвясціла тым, што былі з ім, ды плакалі і галасілі.

12. Пасля гэтага паказаўся ў іншым выглядзе двум з іх у дарозе, як ішлі ў вёску.

13. І тыя, вярнуўшыся, абвясцілі ўсім іншым, але і ім не паверылі.

14. Урэшце паказаўся самім адзінаццаці, што спачывалі за сталом, і дакараў іх за няверу і жорсткасць сэрца, што не паверылі бачыўшым Яго ўваскросшага.

15. І сказаў ім: ідзіце па ўсім свеце і абвяшчайце Евангелле ўсякаму стварэнню.

16. Хто паверыць і ахрысціцца, выратаваны будзе; хто ж не паверыць, засуджаны будзе.

17. А паверыўшым будуць такія знакі: імем Маім дэманаў выганяць стануць, новымі мовамі гаварыць будуць.

18. Змеяў браць будуць; ды хоць бы штось смяротнае выпілі, не пашкодзіць ім; паложаць рукі на хворых, то здаровымі будуць.

19. Госпад жа пасля гутаркі з імі ўзнёсся на неба і сеў направа ад Бога.

20. Яны ж, выйшаўшы, прапаведвалі ўсюды з дапамогай Госпада, сцвярджаўшага ўслед слова іх знакамі.

«Святы Ушэснік колас точыць, з шастом ходзіць, межы раўняе»— адна з прыказак, прысвечаных гэтаму дню. На Ушэсце гаспадыні абавязкова павінны напячы бліноў, якія называюць Хрыстовымі анучамі.

Падрыхтаваў Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

САВЕТЫ ЦІ МУНІЦЫПАЛІТЭТЫ. ШТО ЛЕПШ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Бо праца па рэфарміраванню і змене аджыўшых структур улады ідзе і на Беларусі. Створаны аргкамітэт з ліку дэпутатаў мясцовых Саветаў, дэмакратычных партый і рухаў па правядзенню рэспубліканскай канферэнцыі, што адбудзецца 5—6 чэрвеня ў Мінскім гарсавеце з наступным парадкам дня:

1. Аналіз дзейнасці існуючай сістэмы Саветаў у РБ;

2. Абмеркаванне прапаноў па канцэпцыях пераходу мясцовых органаў улады да еўрапейскай муніцыпальнай сістэмы;

3. Прапановы ў праект Канстытуцыі РБ у раздзел «Мясцовыя органы ўлады». (Кантактныя тэлефоны ў Мінску — 20-96-29; 71-65-08; у Брэсце — 3-98-88; у Магілёве — 25-37-93; у Гродна — 44-67-66; адрас для прапаноў і карэспандэнцыі — 220141, г. Мінск, а/с 93).

Застаецца спадзявацца, што намаганні аргкамітэта канферэнцыі будуць плённымі і дадуць штуршок і прававую базу пад даўно наспелую рэформу мясцовай улады.

Зміцер ЖДАНЮК, дэпутат Мінгарсавета.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ ПЕРАХВАТ

РАДЫЁ «СВАБОДА»

✻ Прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын назначыў Уладзіміра Шумейку першым намеснікам прэм'ер-міністра Расійскай Федэрацыі. Шумейка будзе кіраваць работай прамысловасці, а таксама прадстаўляць урад у Вярхоўным Савеце. Раней ён займаў пост намесніка старшыні Расійскага парламента. Віцэ-прэзідэнтам прызначаны таксама Георгій Хіжа — былы дырэктар буйнога абароннага завода ў Санкт-Пецярбургу і намеснік мэра горада Анатоля Сабчака.

✻ Паводле сведчанняў відавочцаў, сербскія фарміраванні напалі з засады на супраўджаемую прадстаўнікамі ААН калону з грузам дапамогі. Вадзіцель адной з аўтамашын забіты. Назіральнікі ААН у Сараеве пацвердзілі факт нападзення на два аўтобусы, якія ехалі пад аховай бронемашын ААН, калі калона ўехала на ўскраіну горада. Хто здзейсніў нападзенне, яны не ўказалі.

✻ Учора ў Жэневе пачалася штогадовая канферэнцыя Міжнароднай арганізацыі працы. Асноўнае пытанне на парадку дня канферэнцыі — роля арганізацыі ў садзейнічанні ўсходнееўрапейскім краінам у справе пераходу да дэмакратыі і рыначнай эканомікі. Канферэнцыя прадоўжыцца да 23 чэрвеня.

✻ Кангрэсмены, якія выступаюць супраць палітыкі прэзідэнта ЗША Джорджа Буша ў адносінах да Кітая, рыхтуюцца да чарговай спробы прапанаваць умовы аб прадастаўленні гэтай краіне рэжыму найлепшага спрыяння ў гандлі са Злучанымі Штатамі Амерыкі. Выступаючы ў кангрэсе, Буш указаў, што яго палітыка прамых кантактаў з Пекінам у цэлым апраўдала сябе, нягледзячы на недастатковы прагрэс у пытанні захавання правоў чалавека ў КНР.

✻ Расія падпісала Статут Міжнароднага валютнага фонду і, такім чынам, стала паўнапраўным членам гэтай уплывовай фінансавай арганізацыі.

«БІ-БІ-СІ»

✻ Прэзідэнт Малдовы Мірча Снегур абвінаваціў віцэ-прэзідэнта Расійскай Федэрацыі Аляксандра Руцкога ў спрыянні агрэсіі 14-й арміі ў суверэннай рэспубліцы. Выступаючы па нацыянальнаму тэлебачанню, Снегур падкрэсліў, што менавіта Руцкой падрыхтаваў акт акупацыі падраздзяленнямі гэтай арміі левабярэжжа Малдовы. Як вядома, у час свайго візіту ў Малдову віцэ-прэзідэнт Расіі выказаўся ў падтрымку прыднястроўскага руху за наданне рэгіёну палітычнага статуса.

✻ Як паведамляе агенцтва Асошыэйтэд Прэс, лідэр Палесціны Ясір Арафат хутка выздараўлівае пасля аперацыі. Яна была зроблена Арафату ў панядзелак. На мазгу палесцінца быў выдалены невялікі згустак крыві. Гематома была выклікана раненнем, якое Арафат атрымаў у час катастрофы яго самалёта ў пустыні Лівіі ў красавіку гэтага года.

✻ Амерыканская кампанія «Інтэрсорс тэкналоджыс» (Каліфорнія) аб'явіла, што яе спецыялісты стварылі электронную лямпу, якая можа служыць не менш 18 гадоў. Яна адрозніваецца ад звычайнай тым, што ўнутры колбы, напоўненай газам, знаходзіцца магнітная катушка, якая «выдае» радыёхвалі высокай частаты. Утвараецца плазма, якая і прымушае свяціцца фосфарнае пакрыццё сценак колбы, паведамляе агенцтва Рэйтэр.

✻ Тры галасы не хапіла правацэнтрысцкай апазіцыі Нацыянальнага сходу Францыі для прыняцця праекта рэзалюцыі аб недаверы ўраду П'ера Берагавуа.

«РАДЫЁ ІЗРАІЛЯ»

✻ Эксперты ААН назіралі за разбурэннем двух іракскіх ядзерных заводаў, дзе выраблялася зброя масавага знішчэння. Галоўнай мэтай экспертаў было высветліць, якія іменна фірмы і краіны аказвалі Іраку дапамогу ў ажыццяўленні ядзернай праграмы. Ірак адмовіўся прадставіць ім патрэбную інфармацыю.

✻ У красавіку гэтага года ў Ізраілі пабывала 164 тысячы турыстаў. За першыя 4 месяцы краіну наведала 469 тысяч падарожнікаў, амаль у тры разы больш, чым за такі ж перыяд летась.

✻ Салдаты Шры-Ланкі толькі за адзін дзень забілі не менш 125 тамільскіх паўстанцаў.

«РАДЫЁ КАНАДЫ»

✻ Канада лічыць, што верагоднасць этнічных войнаў у Еўропе і былым Савецкім Саюзе ўсё больш павялічваецца. Міжнародная супольнасць павінна ўмешвацца для папярэджвання такіх войнаў на ранніх стадыях і, калі спатрэбіцца, выкарыстоўваць зброю і ваенную сілу. Міністр замежных спраў Канады Мак'Дугал лічыць, што надышоў час пераходзіць ад справы падтрымання міру ў свеце да стварэння міру міжнароднымі сіламі.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

Браканьеры ў законе

Больш за 300 тысяч аматараў рыбнай лоўлі Віцебшчыны з нецярпеннем і хваляваннем рыхтаваліся да новай веснавой сустрэчы з прыродай. Схаваўшы да наступнай зімы вуды і лёдабуры, пачалі ўжо наладжваць летнія снасці.

Але... Сёлета, відаць, убачыць веснавое адраджэнне прыроды, узыходы сонца, ціхія, як рухомая вата, туманы ў нізінах, над ручаямі і затокамі ім не ўдасца. У гэтым годзе ўпершыню, магчыма, за стагоддзі, да таго ж, у адной толькі Віцебскай вобласці—краі блакітных азёр — забаронена аматарская рыбалка на красавік і май, а магчыма і далей.

Ці ёсць якая важкая прычына такога нечаканага і, можна сказаць, неразумнага рашэння? Вядома, няма. У мінулыя гады на час нерасту для аматарскай лоўлі адводзіліся азёры ці ўчасткі на іх, рэчкі, якія не маюць промыславага значэння. Ніякай адчувальнай шкоды прыродзе аматары, вядома, не наносяць. Наадварот, ад іх прысутнасці вельмі няўтульна браканьерам, розным хапугам і хціўцам.

Відаць, менавіта гэта і з'явілася прычынай сёлетняй забароны аматарскай рыбалкі. Нікаму не хочацца пры сведках займацца, хоць і ўзаконеным, аднак браканьерствам. Вось мяркуйце самі. 31 сакавіка г. г. у газеце «Віцебскі рабочы» апублікавана рашэнне рыбаахоўных органаў і аблвыканкома, у якім сказана: «Адначасова (з забаронай аматарскай лоўлі.— **М. С.**) з мэтай рыбагаспадарчай меліярацыі ў 1992 годзе дазволіць промыславую лоўлю рыбы на азёрах Езярышча, Лісна і Белае-Катлярова без захавання промыславай меры на ляшча». Наўрад ці трэба тлумачыць, што гэта азначае. Мінулай зімой многія аматары рыбнай лоўлі былі, напрыклад, аштрафаваны за парушэнне гэтай самай меры на возеры Езярышча. Парушальнікаў, вядома, апраўдваць нельга. Але ж парушэнне промыславай меры на ляшча ў час нерасту ды яшчэ пры лоўлі кіламетровымі невадамі самае сапраўднае злачынства.

У рашэнні № 100 Віцебскага аблвыканкома ад 2 красавіка гэтага года сказана: «З мэтай атрымання дапаможнага матэрыялу дазволіць Віцебскай абласной інспекцыі рыбаахоўы адлоў вытворнікаў мясцовых рыб у час веснавой забароны на наступных вадаёмах і ў наступных колькасцях: азёры Наўліца, Асвея і Нажліва —300 шчупакоў, 300 ляшчоў; Бужа, Снуды, Богіна і Саванар —210 шчупакоў і 500 ляшчоў; Лукомскае і Оталава —200 шчупакоў і 200 ляшчоў; Вымна і Серакаратнянскае —300 шчупакоў і 500 ляшчоў».

Ці трэба даказваць, што гэта чыстай вады грабеж прыродных багаццяў. У першым выпадку тры буйнейшыя азёры вобласці ў імя лягчэйшага выканання плана рыбгасамі ахвяраваны на поўнае вынішчэнне рыбы ў іх. Не менш дзіўным з'яўляецца так званая рыбаразводная дзейнасць абласной рыбаахоўнай інспекцыі. На Віцебшчыне многія сотні азёр і рэк. І каб весці на іх нейкую штучную рыбаразводную работу, патрэбны магутныя промыславыя пітомнікі для атрымання малявак мясцовай рыбы, мільённыя грашовыя асігнаванні, адпаведная тэхніка. Віцебская вобласць нічога гэтага не мае. Ёсць толькі тры дзесяткі рыбінспектараў, абавязак якіх — ахоўваць вадаёмы, нерасцілішчы, змагацца з браканьерамі, забяспечыць натуральнае развядзенне рыбы, спрыяльныя ўмовы для яе жыцця і росту. Штучнае ж развядзенне без пэўнага матэрыяльнага і фінансавага забеспячэння — гэта ўзаконенне найгрубейшага браканьерства. І вось, каб пазбавіцца сведак гэтай бруднай авантуры, рыбаахоўнікі і дабіліся забароны веснавой аматарскай лоўлі рыбы. Але ж гэта нічога агульнага не мае з клопатамі аб рыбных запасах, аб інтарэсах людзей, іх адпачынку.

М. СПАТКАЙ, грамадскі інспектар Дзяржкамітэта Рэспублікі Беларусь па экалогіі.

Не спяшайцеся быць багатымі. Яны таксама плачуць...

Стаць мільянерам за год? Няма нічога прасцей, калі ў вас ёсць хаця б 500 рублёў. Не верыце? Зазірніце ў любую рэкламную газету: «Унікальны спосаб заробку высылаецца неадкладна пасля атрымання вашага пісьма і заяўкі. Аплата накладной платай пасля атрымання 140 рублёў. І будзьце ўпэўнены: аўчынка вартая вырабу».

Думаецца, не адна пара вачэй запалілася ліхаманкавым бляскам, чытаючы аб'яву ў «Экспрэс-рэкламе», а на адрас таямнічага добразычліўца, які на ўсякі выпадак назваў толькі нумар сваёй абанентнай скрынкі, патокам хлынулі паштовыя пераводы. Колькі іх было — 100, 200?.. На мільён, можа, і не набралася, ну, а тысяч на трыццаць — то напэўна. А якую ж такую параду атрымалі жадаючыя займець мільёнчык без лішняй напругі? Вельмі простую: дайце аналагічныя аб'явы ў рэкламныя газеты, і грошы паплывуць і да вас. Бачыце, як проста. А галоўнае — сумленна, як сцвярджаюць розныя «абанентныя скрынкі».

Між тым, з цягам часу колькасць народных мудрацоў у нашай краіне не меншае. Прычым некаторыя з іх настолькі расшчодрыліся, што гатовы ўсяго за 85 рублёў (усё той жа накладной платай на адрас паштовай скрынкі) выслаць вам «залатую формулу» амерыканскага мультымільянера Джона Ракфелера, якая складаецца з пяці слоў. Маўляў, даведаўшыся аб сэнсе гэтых слоў і зрабіўшы іх дэвізам свайго жыцця, у вас будзе толькі адна праблема — куды дзяваць грошы. Праўда, пра сумленнасць у гэтай аб'яве — ні слова: дзе ж гэта відана, каб амерыканскія мультымільянеры сумленна зараблялі?

Аляксандр ХРАМАЎ.

Зельнік

НАРОДНЫЯ НАЗВЫ: бружаліна, сухадрэўка, свідзіна, бружняўнік, шымаласця.

На Беларусі расце паўсюдна сярод хмызнякоў, на ўзлесках. Куст вышынёй да 1,5 м, марозаўстойлівы. Расце павольна, за першы год павялічваецца на 4—7 см, за другі — на 25—35 см, за трэці — на 45—50 см. Галінкі пакрытыя шэрай карой. Лісце дробнае, прадаўгаватае, бледна-зялёнае, апушчанае.

Цвіце ў чэрвені. Кветкавыя пупышкі распускаюцца на 2—5 дзён раней, чым вегетатыўныя. Кветкі дробныя, жаўтавата-белыя, сабраныя па 2—4 у суквецці, пахкія.

Пладаносіць на трэці— чацвёрты год. Плады буйныя, чорныя, з шызым налётам, прыемнага кісла-салодкага смаку, нагадваюць буякі, паспяваюць у чэрвені — ліпені нераўнамерна.

У пладах змяшчаюцца арганічныя кіслоты, дубільныя рэчывы, вітаміны Р, С, фенолы.

Бружмель ядомы

СТРАВЫ З БРУЖМЕЛЕМ

ДЛЯ ХАРЧАВАННЯ прыгодныя плады бружмелю. З іх гатуюць асвяжальныя напіткі, кампоты, кісялі, варэнні, джэмы, мусы. Сырыя ягады ядуць з цукрам, малаком, смятанай.

КАМПОТ З БРУЖМЕЛЮ. Спелыя плады прамыць халоднай вадой, раскласці ў гарачыя стэрылізаваныя слоікі, заліць 50-працэнтным цукровым сіропам і пастэрызаваць пры тэмпературы 85° С: паўлітровыя слоікі—15, літровыя—20 хвілін. Слоікі закупорыць.

1 кг ягад бружмелю, 500 г цукру, 500 мл вады.

КІСЕЛЬ З БРУЖМЕЛЮ. Спелыя плады расцерці, адціснуць сок. Жамерыны праварыць у вадзе, працадзіць, у адвар усыпаць цукар, уліць разведзены халоднай вадой крухмал і давесці да кіпення. Кісель зняць з агню, добра размяшаць, дадаць сок, разліць у шклянкі ці кубкі і пасыпаць па смаку цукрам.

500 г пладоў бружмелю, 300 г цукру, 25 г крухмалу, 1 л вады.

БРУЖМЕЛЬ У ЦУКРЫ. Спелыя плады раскласці ў шкляныя слоікі, паслойна засыпаць цукрам і закрыць пергаментнай паперай. Захоўваць у халаднаватым месцы.

1 кг пладоў бружмелю, 1,2—1,5 кг цукру.

БРУЖМЕЛЬ З ЦУКРАМ. Плады бружмелю прапусціць праз мясарубку з цукрам. Масу раскласці ў шкляныя слоікі, закрыць поліэтыленавымі накрыўкамі ці пергаментнай паперай. Захоўваць у халаднаватым месцы.

1 кг пладоў бружмелю, 1,5 кг цукру.

СОК З БРУЖМЕЛЮ. Плады ў паліванай пасудзіне прагрэць, расцерці драўляным таўкачом, адціснуць сок, дадаць цукар ці цукровы сіроп і давесці да кіпення. Разліць у стэрылізаваныя бутэлькі, слоікі і закупорыць.

1 кг пладоў бружмелю, 100 г цукру.

СОК БРУЖМЕЛЮ можа быць выкарыстаны як бясшкодны харчовы фарбавальнік для напіткаў, жэле, налівак і г.д. Яго можна змешваць з сокам буякоў, чарніц, суніц, парэчак.

ДЖЭМ З БРУЖМЕЛЮ. Плады засыпаць цукрам і вытрымаць 4 гадзіны, дадаць ваду і варыць на слабым агні да поўнага развару. Джэм астудзіць, раскласці ў шкляныя слоікі, накрыць пергаментнай паперай. Захоўваць у халаднаватым месцы.

1 кг пладоў бружмелю, 1,5—2 кг цукру, 200—400 мл вады.

ПАСЦІЛА З БРУЖМЕЛЮ. Плады расцерці, адціснуць сок. Жамерыны засыпаць цукрам на 5 гадзін ці награваць на слабым агні 15 хвілін. Масу старанна размяшаць, раскатаць у пласт таўшчынёй 1,5 см, пасыпаць цукрам, падсушыць у цёплай духоўцы, парэзаць ромбікамі. Захоўваць у шкляной пасудзіне ў халаднаватым месцы.

1 кг пладоў бружмелю, 1,2 кг цукру.

ВАРЭННЕ З БРУЖМЕЛЮ. Неспелыя плады пакласці ў гарачы 70-працэнтны цукровы сіроп на 4 гадзіны, праварыць 5—7 хвілін, зняць з агню, настойваць 6—8 гадзін, затым зварыць да гатоўнасці. Каб варэнне не зацукравалася, за некалькі хвілін да гатоўнасці дадаць лімонную кіслату.

Варэнне з бружмелю па колеру і смаку нагадвае вішнёвае.

1 кг пладоў бружмелю, 700 г цукру, 300 мл вады, 1 г лімоннай кіслаты.

ЖЭЛЕ З БРУЖМЕЛЮ. Плады расцерці, адціснуць сок, развесці вадой (1:1), дадаць цукар, уліць раствораны жэлацін, праварыць тры хвіліны і разліць у шклянкі ці вазачкі.

1 кг пладоў бружмелю, 15 г жэлаціну, цукар па смаку.

ГАСПАДАРЧАЕ ВЫКАРЫСТАННЕ

У ГАСПАДАРЦЫ выкарыстоўваюць вельмі шчыльную, цвёрдую, як костка, драўніну бружмелю. З яе робяць шавецкія цвікі, шомпалы для стрэльбаў, ткацкія чаўнакі і многія іншыя рэчы. Чырванадрэўшчыкі, народныя ўмельцы, рэзчыкі вырабляюць сувеніры, якія вызначаюцца вялікай трываласцю.

ЛЕКАВЫЯ ЎЛАСЦІВАСЦІ

У НАРОДНАЙ МЕДЫЦЫНЕ выкарыстоўваюць плады, кветкі, кару бружмелю. Яны аказваюць мачагоннае, процізапаленчае, процігнілатнае, процісклератычнае дзеянне.

НАСТОЙ З ЛІСЦЯ БРУЖМЕЛЮ. 10 г лісця настойваюць у 200 мл кіпеню 2 гадзіны і працаджваюць. Піць па 1 сталовай лыжцы 4 разы на дзень пры ацёках, паносах, хваробах нырак, мачавога пузыра. Выкарыстоўваць для прамывання ран, болек, апёкаў.

НАСТОЙ З ПЛАДОЎ БРУЖМЕЛЮ. 20 г пладоў настойваць у тэрмасе ў 200 мл кіпеню 4 гадзіны. Піць па 50 мл 3 разы на дзень пры гіпертанічнай хваробе, гастрытах, калітах з паносамі, малакроўі, гіпавітамінозах.

20 г галінак і кары бружмелю гатаваць у 200 мл вады 15 хвілін, затым настойваць 1 гадзіну. Прымаць па 1 сталовай лыжцы 3 разы на дзень перад ядой пры гастрытах, калітах з паносамі, ацёках, авітамінозах.

Проціпаказанні не ўстаноўлены.

НАРЫХТОЎКА БРУЖМЕЛЮ

НАРЫХТОЎВАЮЦЬ маладыя галінкі, лісце бружмелю ў час цвіцення. Сушаць у засені, у памяшканні, якое добра праветрываецца, на гарышчах, адкрытых верандах. Плады збіраюць па меры паспявання. Сушаць у духоўках, печах, сушылках пры 65—70℃.

Кару нарыхтоўваюць ранняй вясной. Сушаць на паветры, на гарышчах, у памяшканні, якое добра праветрываецца.

Тэрмін захоўвання лісця і галінак 1 год, пладоў — да 2 гадоў, кары —3 гады.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЬКО.

Разведчык без ідэі? Абсурд

Генерал-маёр Генадзь Міхайлавіч ЛАВІЦКІ — намеснік старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь. Некаторыя кіраўнікі яго рангу з першай мінуты даюць зразумець: у нас, маўляў, розныя вагавыя катэгорыі. Май гэта на ўвазе, журналіст. І не пераступай рысу. У падобных выпадках гутарка ідзе цяжка. Хочацца хутчэй закрыць блакнот, выключыць дыктафон.

А вось Генадзь Міхайлавіч Лавіцкі адразу заваяваў сімпатыю. Просты, абаяльны. Ніякага апломбу, не ўхіляецца ад вострых пытанняў, умее слухаць.

— Прыходзіцца часта чуць, што на рахунку КДБ рэспублікі нямала цяжкіх злачынстваў, асабліва ў частцы вышуку і праследаванняў за іншадумства, што ён садзіў за краты бязвінных людзей ужо ў пасляваенныя гады. Адсюль — насцярожанасць, абвінавачванні.

— Вельмі хачу, каб усе зразумелі: дзяржбяспеку, дакладней, нацыянальную бяспеку Беларусі, ні ў якім разе нельга атаясамліваць з НКУС, берыеўскім МУС. Трэба зняць псіхалагічны бар'ер паміж дзяржбяспекай і народам, які ў асноўным створаны штучна. І дапамагчы нам у гэтым павінен друк.

У нас, як і ў цэлым у краіне, у той ці іншай форме быў палітычны вышук. Але спытайце, каго арыштавалі па палітычных матывах у рэспубліцы, акрамя грамадзяніна Кукабака? І зроблена гэта было не па самавольству КДБ, як некаторыя хацелі б паказаць, а ў адпаведнасці з існуючым заканадаўствам.

— Значыць, не трэба ўжо нікога палохаць жупелам КДБ?

— Мяркуйце самі, сёння нашым маладым супрацоўнікам, якія нарадзіліся ў пасляваенны час, прыходзіцца несці маральную адказнасць за тое, чаго яны ніколі не рабілі, за дзеянні таго ж НКУС. Ці адносна ўжо больш свежых падзей. Ну, скажыце, хіба дзяржбяспека стварала законы, прыдумвала артыкулы аб «антысавецкай прапагандзе і агітацыі», «паклёпніцкіх выдумках»? КДБ — выканаўчы орган, ён выконвае тое, што яму загадваюць. Ён падначальваецца закону. Іншая справа — які гэты закон. Больш таго, мы не былі «сляпой зброяй» і не перастараліся ў праследаванні іншадумцаў — калі названыя артыкулы прадугледжвалі крымінальныя меры спынення, то мы, наадварот, стараліся прымяняць растлумачальныя, прафілактычныя метады. Вядома, гэта не датычыла здрады Радзіме, тэрарыстычных акцый, кантрабанды. Вось я і думаю: у чым мне і маім таварышам трэба каяцца? У тым, што вялі барацьбу са злачыннасцю, усё жыццё працавалі сумленна?

— Генадзь Міхайлавіч, пасля жнівеньскага путчу ў КДБ Рэспублікі Беларусь адбыліся змены. Не маглі б вы расказаць пра гэта больш падрабязна?

— Не так даўно наш камітэт уваходзіў у састаў саюзна-рэспубліканскіх структур. Цяпер гэта рэспубліканскі орган дзяржаўнага кіравання, непасрэдна падначалены і падсправаздачны Вярхоўнаму Савету.

Мы ствараем суверэнную дзяржаву, а ў ёй, ва ўсякім разе пры цяперашнім становішчы ў свеце, павінна быць і спецслужба. Няхай нешматлікая, але павінна быць. Дарэчы, мы праводзім работу па скарачэнню апарату. Справа гэта вельмі складаная і тонкая. Нельга проста так выкінуць чалавека, закліканага дзяржавай на службу, часам з адрывам ад любімай работы і перспектыў, і раптам стаўшага гэтай дзяржаве непатрэбным. Больш за 150 работнікаў, у тым ліку кіруючага саставу, мы праводзілі на заслужаны адпачынак. Ліквідавалі некаторыя ўпраўленні. Лічу, што ў Камітэта дзяржбяспекі, як спецслужбы, асноўнымі напрамкамі ў рабоце павінны быць разведка і контрразведка. У адпаведнасці з Часовым палажэннем аб Камітэце дзяржбяспекі Рэспублікі Беларусь, прынятым у студзені гэтага года, нам неабходна таксама сканцэнтраваць намаганні і больш жорстка, эфектыўна весці барацьбу з арганізаванай злачыннасцю, тэрарыстычнымі праяўленнямі. Неад'емнай часткай нашай дзейнасці з'яўляецца таксама інфармацыйна-аналітычная работа, інфармаванне органаў улады і кіравання рэспублікі. І ўсё ж мы з нецярпеннем чакаем прыняцця закона аб службе бяспекі, закона аб аператыўна-вышукной дзейнасці, якія дакладна рэгламентавалі б нашы дзеянні, зводзілі да мінімуму падзаконныя, унутрыведамасныя акты і збаўлялі ад усялякіх падазрэнняў і абвінавачванняў усю нашу службу і яе супрацоўнікаў.

— У Літве служба бяспекі вывела са сваіх радоў былых камуністаў, партыйных і камсамольскіх работнікаў. А як у КДБ Беларусі?

— Пагоня за «ведзьмамі», забароны на прафесіі? Гэта ніяк не стасуецца з дэмакратыяй. Галоўны крытэрый ацэнкі работніка — яго прафесіяналізм, адданасць абавязку.

Орган дзяржаўнай бяспекі, вядома, з'яўляецца падначаленым існуючым уладам і ўраду. Але вельмі хацелася б, каб спецслужба працавала не на канкрэтнага кіраўніка ці партыю, а на Канстытуцыю — Асноўны Закон дзяржавы. Тады мы будзем абаронены ад кан'юнктурнага гіпнозу першай асобы. Як быць, напрыклад, супрацоўнікам дзяржбяспекі Грузіі, якія служылі раней ураду і кампартыі сацыялістычнай рэспублікі, а затым прысягнулі прэзідэнту Гамсахурдыя? Таму нам ні ў якім разе нельга браць на ўзбраенне практыку падбору кадраў па прынцыпу асабістай адданасці. Вы ведаеце, усё гэта вельмі пахне «ахранкай» пры дэпартаменце паліцыі, створанай у 90-х гадах мінулага стагоддзя для барацьбы з рэвалюцыйным рухам. На жаль, і ў Беларусі некаторыя дэмакратычна настроеныя грамадзяне пачынаюць цікавіцца ў нас: чаму не спыняеце дзейнасць Жырыноўскага, «Славянскага Сабора», «Памяці»? Але, прабачце, менавіта пад уздзеяннем дэмакратычных пераўтварэнняў мы адышлі ад палітычнага вышуку.

— Многіх чытачоў цікавіць, якая абстаноўка цяпер на заходняй граніцы?

— Нашы граніцы ахоўваюць пагранічныя войскі Рэспублікі Беларусь, якія створаны і дзейнічаюць у рамках дагаворанасцей СНД. Якіх-небудзь асаблівых ускладненняў адносна надзейнасці забеспячэння граніц, рэжыму аховы я не бачу. Разам з тым усіх нас непакояць частыя выпадкі парушэння заходняй граніцы (летась затрымана 403 парушальнікі), выпадкі кантрабанды зброі, вывазу валютных і таварных каштоўнасцей. Увогуле, работы хапае і пагранічнікам, і мытнікам, і КДБ.

— Раней было многа фільмаў аб шпіёнах. Цяпер яны — рэдкасць. Ці то кінематаграфісты вычарпалі тэму, ці шпіёны перавяліся?

— Не ведаю, як там і што ў кінематаграфістаў. Затое ведаю іншае, што не можа не хваляваць. Нядаўна ў інтэрв'ю Эй-бі-сі Дж. Бейкер прызнаў, што «за некалькі дзесяцігоддзяў мы (ЗША) затрацілі трыльёны долараў, каб перамагчы ў «халоднай вайне». Дырэктар ЦРУ Р. Гейтс адкрыта заявіў: мы сканцэнтруем такія сілы і павядзём такую агентурную работу ў былым Саюзе, як ніколі раней. І заклікаў членаў кангрэса не спяшацца з абмежаваннем бюджэту разведвальных ведамстваў, які, па ацэнках амерыканскага друку, складае амаль 30 мільярдаў долараў у год.

Пра аналагічныя намеры актывізацыі разведвальнай дзейнасці супраць краін СНД гаварыў і кіраўнік знешняй разведкі Германіі К. Порцнер, іншыя прадстаўнікі спецслужбаў. Паверце, гэта я не для апраўдання свайго існавання, у чым нас часта спрабуюць папракнуць. Узмацненне разведвальнага націску мы штодзённа адчуваем у патоку аператыўнай інфармацыі. У сувязі з выхадам Беларусі на міжнародную арэну ў нас з'яўляюцца пасольствы, іншыя ўсемагчымыя замежныя прадстаўніцтвы, узмацняецца навукова-тэхнічны, культурны, турысцкі абмен, што, натуральна, шматразова расшырае разведвальныя магчымасці замежных дзяржаў. І, не нагнятаючы шпіёнаманіі, трэба сказаць, што ў кожнай суверэннай дзяржавы ёсць свой рэжым дзяржаўнай сакрэтнасці, які неабходна захоўваць.

— Відаць, ёсць і прыклады спынення разведвальнай дзейнасці замежных спецслужбаў?

— Вядома. Намі выяўляліся спробы вярбовак беларускіх дыпламатаў у час іх знаходжання за рубяжом. Мэта апрацоўкі — прыцягненне да «супрацоўніцтва». Своечасова прынятыя аператыўныя меры ў шэрагу выпадкаў дапамаглі сарваць гэтыя акцыі.

Яшчэ толькі адзін факт. У Маскве чэкісты Беларусі дапамаглі захапіць з доказамі злачынства аташэ пасольства ЗША Луіса Томаса пры перадачы ім раней завербаванаму жыхару Гомельскай вобласці інструкцыі па тайніку. Пры наступным расследаванні былі атрыманы матэрыялы, якія выкрывалі разведвальную дзейнасць амерыканскага дыпламата.

— Генадзь Міхайлавіч, калі можна, некалькі слоў пра тых вашых супрацоўнікаў, якія працуюць за рубяжом.

— Вы, вядома, разумееце, што аб дзеючых разведчыках або наогул нічога не гавораць, або толькі штосьці вельмі неканкрэтнае. Таму і я магу адзначыць толькі тое, што гэтыя людзі адукаваныя, думаючыя, энергічныя. Народныя грошы адпрацоўваюць сумленна. Нядаўна мы атрымалі падзячныя пісьмы ад вучоных аднаго з рэспубліканскіх навукова-даследчых інстытутаў за тое, што дапамаглі зберагчы дзесяткі тысяч долараў...

— Ці звяртаецца камітэт да паслуг няштатных агентаў?

— Так, у Камітэта дзяржбяспекі, як, падкрэсліваю, у любой спецслужбы ў свеце, ёсць сетка негалосных памочнікаў, дарэчы, яны супрацоўнічаюць з намі на добраахвотнай аснове. Лічу, што неабходна хутчэй прыняць закон, які афіцыяльна рэгламентаваў бы такую дзейнасць.

— Дзякуй, Генадзь Міхайлавіч, за гутарку. Поспехаў вам.

Гутарку вёў Барыс ДОЎГАЛЬ.

Польшча не за гарамі

На аснове кабельных ліній створана і дзейнічае Наваградская тэлекампанія «НОТА-ТБ» — таварыства з абмежаванай адказнасцю.

Ужо зараз тэлепраграма «НОТА» трансліруе сваім абанентам некалькі тэлеканалаў спадарожнікавага тэлебачання, вечарамі дэманструюцца мастацкія відэафільмы. Акрамя гэтага, творчая група тэлекампаніі ў складзе журналістаў В. Навагран, Ю. Гацкага і аператара М. Харунжага прапануе гараджанам тэлеперадачу «Вячэрні Наваградак», сюжэты якой расказваюць аб гісторыі горада і яго сённяшнім жыцці. Таксама прымаецца рэклама і аб'явы ад прадпрыемстваў горада, раёна і прыватных асоб. У перспектыве «НОТА-ТБ» —вяшчанне тэлеперадач Рэспублікі Польшча і расійскага тэлеканала.

Ю. ГАЦКІ.

Кадры фарміруюць рынак

ГРОДНА. Першая ў вобласці школа бізнесу пачала працаваць у Гродзенскім дзяржаўным універсітэце.

Дэбютную групу склалі 11 слухачоў, якія павінны прайсці праграму агульнай працягласцю ў 171 гадзіну. Плата за навучанне — 4 тысячы рублёў, але за веды ва ўмовах фарміравання рынку будучыя бізнесмены гатовы заплаціць і больш, бо недахват кадраў школе бізнесу не пагражае.

Чаго няма ў Японіі— ёсць у Магілёве

У горадзе на Дняпры працягваецца міжнародны сімпозіум «Здароўе дзяцей і Чарнобыль». Ён арганізаваны мемарыяльным фондам аховы здароўя Сасакава. Напярэдадні адбыліся афіцыяльны прыём і прэс-канферэнцыя.

Фонд Сасакава на дабрачыннай аснове здзяйсняе ў раёнах Беларусі, Украіны і Расіі, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС, шырокамаштабную праграму абследавання дзяцей, стварыў у Магілёве, Гомелі, Клінцах, Кіеве спецыяльныя цэнтры. У прывітанні ўрада Беларусі, якое на прыёме перадаў спадару Ехэя Сасакава віцэ-прэм'ер нашай рэспублікі Кенік, падкрэсліваецца, што праграма японскай дапамогі добра забяспечана матэрыяльна і выклікае глыбокую ўдзячнасць беларускага народа.

Аб навуковым і фінансавым узроўні праекта «Чарнобыль — Сасакава» сведчыць наступная дэталь. Якраз напярэдадні прадстаўнікі універсітэтаў Хірасімы і Нагасакі, іншыя сусветна вядомыя навукоўцы пабывалі ў Магілёўскім абласным дыягнастычным цэнтры. На прэс-канферэнцыі яны падкрэслівалі, што тут, у Магілёве, зараз ужо ўстаноўлены і дзейнічаюць некаторыя комплексы дыягнастычнага абсталявання, якіх пакуль няма нават ні ў адным медыцынскім цэнтры Японіі. Магілёўскі дыягнастычны цэнтр як па абсталяванасці, так і па ўзроўню тутэйшых медыцынскіх кадраў атрымаў сусветнае прызнанне. З гэтай нагоды варта ўспомніць, што за стварэнне унікальнай медыцынскай установы на стадыі яе будаўніцтва настойліва змагалася і газета «Звязда». Але заўважым, што менавіта фондам Сасакава навейшае абсталяванне, якое існуе пакуль у адзінкавых узорах, пастаўлена ў Магілёў.

Аляксандр САНЧУК.

Альберт ВЕЙНІК

ФІЗІК, ЯКІ ВЕРЫЦЬ У БОГА

(Працяг. Пачатак у №№ 103—106, 108—110).

На фатаграфіях, зробленых удзень, можа не аказацца адлюстравання, на начных іншы раз з'яўляюцца празрыстыя шары, якія свяціліся, кругі, зарніцы; тое ж самае здаралася пры праяўленні плёнкі, якая наогул не вымалася з рукзака, не распакоўвалася і не бачыла фотаапарата. Нешта падобнае адбывалася пры запісе на магнітафон гукавых сігналаў НЛА, але такі ж запіс выяўляўся і на нераспакаваных магнітных стужках, і да т. п.

Уся гэта бясспэнсавасць вар'іруецца ў бясконцых варыянтах. Яна інтрыгуе і зачароўвае даследчыка, прымушае яго зноў і зноў паўтараць эксперыменты ў надзеі знайсці разгадку гэтай ашаламляльнай тайны стагоддзя, тайны касмічнага маштабу, няспынна знікаючай. Але захапленне гэтым абсурдам не дае ніякага іншага выніку, акрамя таго, што чалавек забывае ўсё на свеце, з галавой пагружаецца ў гэты свет ілюзій і трызнення і іншы раз нават губляе розум. Вось што напісаў гэтага ліша вядомы амерыканскі журналіст Дж. А. Кіль, які займаецца вывучэннем НЛА з 1945 г.: «У маёй поўнае мноства пісьмаў, у якіх просяць дапамогі, а я вымушаны назіраць, як пагаршаецца стан сведак, многія з якіх ужо дайшлі да вар'яцтва, а некаторыя паканчалі жыццё самагубствам». Мне не раз даводзілася бачыць падобных фанатыкаў з ліхаманкава зіхоючымі вачамі, апантаных ідэяй раскрыць, нарэшце, гарачую тайну НЛА.

РЭТРАСПЕКТЫЎНЫ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА

Толькі звернуты да мінулага аналіз, які ахопліваe адначасова ўсемагчымыя аспекты парапсіхалогіі, левітацыю, хаджэнне па вадзе, шараву маланку, НЛА і г. д., дае магчымасць зрабіць надзвычай важны абагульняючы вывад, што ўсе пералічаныя феномены і многія іншыя, аб якіх будзе сказана ніжэй, маюць у сваёй аснове адзін і той жа фізічны механізм (і мэту), хоць на першы погляд здаецца, што яны ніяк паміж сабой не звязаны. Пры гэтым выяўляюцца вельмі цікавыя агульныя навукова-тэхнічныя, псіхалагічныя і іншыя заканамернасці, уласцівыя ўсім гэтым, здавалася б, разнародным з'явам.

Перш за ўсё трэба адзначыць, што абмяркоўваемыя феномены рэальна існуюць і суправаджаюць усю гісторыю развіцця чалавецтва. Ніжэйшая заўважыць, што ў кожны дадзены гістарычны перыяд феномен у цэлым добра стасуецца з узроўнем разумення людзьмі навакольнага свету, гэта значыць, ён адпавядае разам з цывілізацыяй. Больш таго, ён заўсёды ўтрымлівае нейкую новую інфармацыю, у якой прадказваюцца далейшыя шляхі развіцця чалавецтва, што інтрыгуе і прыцягвае павышаную цікавасць да дзманструемых загадак. Аднак новыя навукова-тэхнічныя прагнозы звычайна падаюцца ў такой форме, каб чалавек мог спакусіцца, як гаварылі ў старажытнасці, гэта значыць утрымліваюць нейкі камень спатыкнення, што дазваляе не паверыць, калі чалавек расказаць пра яго, бо ён супярэчыць наяўным на даны момант навукоым і тэхнічным ведам і сфарміраваным на іх аснове ўяўленням і разумнаму сэнсу.

Прывяду некалькі прыкладаў навукова-тэхнічных прагнозаў-падказак. Паказ лятальных ветразевых караблёў папярэднічаў вынаходніцтву паветраных шароў-мангольф'ераў братамі Мангольф'е (1783 г.). У час мангольф'ераў дэманстраваліся цыгарападобныя колавыя караблі — папярэднікі дырыжабляў Ф. Цэпеліна (1900 г.), прычым з коламі, падобнымі на параходныя, як у Р. Фултона (1807 г.). Цыгарападобныя караблі з крыламі былі папярэднікамі самалёта братоў Райт (1903 г.), а з рассоўнымі крыламі — ужо сучасныя самалёты. Лятаючыя ў паветры чалавечыя фігуры — гэта правобраз цяперашніх індывідуальных лятальных ракетных ранцавых прыстасаванняў. Але найбольш уражваюць сучасныя падказкі, якія з вялікай дакладнасцю ўзнаўляюць і пацвярджаюць вывады агульнай тэорыі (АТ)

Як бачым, абмяркоўваемы феномен нясе ў сабе вялікі комплекс усемагчымай і шматпланавай інфармацыі з мінулага, сучаснага і будучыні.

ЖЫВЫЯ І МЁРТВЫЯ І ПІКАСВЕТ

Амерыканскі ўрач М. Дугал здагадаўся змясціць паміраючага чалавека на ложак з дакладным узважваннем. Аказалася, што ў момант смерці маса чалавека змяншаецца на 5,25 залатніка (22,4 г). Гэтыя доследы з аналагічнымі вынікамі былі паўтораны ў Лондане ў манастыры, які, займаючыся справамі міласэрнасці, падбірае і лечыць бяздомных хворых і паміраючых. Згодна з іншымі паведамленнямі, маса змяншаецца на 2—6,5 грама. А ленінградскім медыкам удалося нават зафіксаваць прыборамі адлятаючы энергетычны згустак яйкападобнай формы.

З указаных доследаў вынікае, што ў момант смерці ад чалавека аддзяляецца нейкая дастаткова тонкая рэчыўная субстанцыя, сэнс якой высвятляецца з апытання людзей, якія прайшлі курс рэанімацыі пасля клінічнай смерці і зноў вярнуліся да жыцця. Такіх сведчанняў існуюць многія тысячы, я сам размаўляў з падобнымі людзьмі, за рубяжом адпаведныя звесткі апублікаваны ў шматлікіх артыкулах і дзесятках кніг. Мне вядома звыш 28 такіх кніг, у тым ліку псіхолага доктара Р. Моўдзі. Апытаныя, як правіла, расказваюць аб сваім выхадзе з цела, яны зверху бачаць сябе, урачоў і ўсе іх дзеянні, чуюць размовы, чытаюць думкі людзей, спрабуюць прыцягнуць да сябе ўвагу прысутных, але іх ніхто не бачыць і не чуе. Некаторыя вядомыя мне асобы шляхам адпаведных трэніровак пры жыцці навучваюцца выходзіць з цела, але гэта тэма асаблівай размовы.

Маса (метрыка, размеры) выйшаўшага з цела аб'екта не роўная нулю, але ён дастаткова тонкі, каб свабодна пранікаць праз сцены і іншыя перашкоды. Такім чынам, згодна з колькаснай класіфікацыяй, яго можна аднесці да ўказанага вышэй больш тонкага, чым нанасвет, пікасвету.

Вельмі цікава, што факт выхаду тонкага цела (пікааб'екта, ці пікацела) з чалавека лёгка фіксуецца рамкай. Шматлікія вымярэнні паказваюць, што любое адлюстраванне чалавека — фатаграфія, малюнак, скульптура і г. д., выкананыя ў любым узросце, выпраменьваюць храноны па прынцыпу хранальнай сувязі адлюстравання з першавобразам. Пры гэтым незалежна ад знака вачэй, калі чалавек у момант вымярэння жывы, выпраменьваемыя храноны маюць знак плюс, а калі не — мінус. Змяненне знака адбываецца ў момант выхаду пікацела з арганізма. Спашлюся на наступны прыклад.

Жонка аднаго майго школьнага таварыша 5 мая паявілася з другога горада, за тысячу з лішнім кіламетраў, і паведаміла, што ён у рэанімацыі і становішча катастрафічнае. Я кожную гадзіну вымяраў хранальнае выпраменьванне яго фатаграфіі. У 22.00 знак змяніўся з плюса на мінус, чалавек памёр. Былі прыняты меры, і ў ноч на 7 мая пікацела зноў вярнулася ў яго, і ён ажыў. Павінен заўважыць, што ўрачы фіксавалі клінічную смерць яшчэ 24 мая, але ў гэты час пікацела заставалася на месцы, таму ў мяне апасенняў не было, і становішча хутка адналялася. 30 чэрвеня было новае пагаршэнне стану, але без выхаду пікааб'екта, толькі некалькі аслабла хранальнае выпраменьванне фатаграфіі.

Такім чынам, для жыцця і смерці рашаючае значэнне мае факт выхаду пікааб'екта з арганізма.

Цікава, што жывёла таксама валодае пікацелам, таму па яго адлюстраванні таксама можна меркаваць, жывая яна ці не. Расліна не мае пікацела, таму яе адлюстраванне нічога не гаворыць аб яе жыцці, але сама яна ў натуры хранальнае поле выпраменьвае.

Калі адлюстраванне не перадае характарных персанальных рыс канкрэтнага чалавека ці жывёліны, будучы плёнам уяўлення мастака, то рамка паказвае нулявое выпраменьванне — адсутнасць у прыродзе, як у мінулым, так і цяпер, адпаведнага персанажа (першавобраза).

ФЕМТАСВЕТ І ТЭЛЕПАРТАЦЫЯ

Пры абмяркаванні полтэргейста высветлілася, што аб'екты, якія нараджаюць адпаведныя эфекты, павінны валодаць вялікай пранікальнай здольнасцю, гэта значыць належаць да тонкіх светаў. Аб гэтым можна меркаваць, напрыклад, па іх уменню ўздзейнічаць на атамы і малекулы, сінтэзаваць і разлагаць рэчывы, для чаго патрабуецца каласальная энергія, і г. д.

Парадаксальна, што гэтыя ўласцівасці маюць таксама і НЛА. Успомнім, напрыклад, выпадкі з асколкамі, калі з часам істотна змяняўся іх састаў, самаадвольна знікалі і з'яўляліся асобныя элементы і г. д. Тонкая структура астанкаў з так званай Ванаварскай вышынёй 611 м з іх зменлівым саставам несумненна сведчыць аб тонкасці свету, які тут задзейнічаны. Усе гэтыя эфекты ядзерна стасуюцца з з'яўленнем вады, камянёў і цаглін у памяшканнях і на волі і наводзяць на думку, што самі асколкі — гэта таксама сінтэзаваныя прадметы. Да таго ж класа з'яў можна аднесці і поўную адсутнасць якіх-небудзь асколкаў на месцы выбуху Тунгускага НЛА.

Аб энергіі аб'ектаў тонкіх светаў можна меркаваць па магутнасці Тунгускага выбуху. У гэтым сэнсе цікавы і выпадак з НЛА, які ў лютым 1985 г. прыкладваўся да чыгуначнага цягніка з пустым таварнякам і ўзяў яго на промневы буксір, — гэта было на шляху ад Петразаводска да станцыі Новыя Пяскі. Перад станцыяй на пад'ёме поезд пачаў разганяцца і на скорасці 50 км/г праскочыў станцыю. Пры максімальным тармажэнні ўсе колы не круціліся, але пасля гэтага не толькі не сталі квадратнымі, але і не мелі ніводнага слізгуна, значыць, увесь поезд быў прыўзняты над рэйкамі.

Са сказанага можна зрабіць адназначны вывад аб тым, што ў абмяркоўваемым абагуленым феномене задзейнічаны вельмі тонкі свет. Аб'екты гэтага свету добра арыентуюцца ў нашым мінулым, сучасным і будучыні, аб чым можна меркаваць па шматлікіх прыкладах прадказанняў, якія вядомы ў парапсіхалогіі, полтэргейсце і асабліва НЛА. А гэта сведчыць аб высокай «размазанасці» адпаведных аб'ектаў па часе, гэта значыць аб іх пазахранальнасці. Такімі ўласцівасцямі пікацелы не валодаюць, будучы, як мы пераканаемся, тыповымі прадстаўнікамі хранальна-метрычнага свету. Таму абмяркоўваемыя аб'екты павінны належаць фемтасвету, які ідзе па тонкасці за пікасветам у класіфікацыі.

Што датычыцца метрычных уласцівасцей аб'ектаў фемтасвету (фемтааб'ектаў, фемтацелаў), то мне невядомы доследы па вызначэнню іх масы. Але затое ёсць шмат сведчанняў існавання эфектаў, якія могуць быць уласцівыя толькі пазаметрычным целам. Такім чынам, фемтасвет павінен з'яўляцца звыштонкім пазахранальна-пазаметрычным светам.

Такімі ўласцівасцямі фемтасвету добра тлумачацца ўсе ўказаныя вышэй асаблівасці абмяркоўваемага феномена. У пэўных умовах, «размазаўшыся» ўнутры розных цел хранальна-метрычнага свету, напрыклад, унутры элементарных часцінак, атамаў, малекул, клетак, асобных органаў і чалавека ў цэлым, і маючы каласальную энергію, фемтааб'екты здольныя змяняць уласцівасці любой часткі (кропкі) пералічаных цел у любым напрамку і з любой інтэнсіўнасцю. Жахлівая магчымасць! Мы пра яе звычайна нават не падазраём, разам з тым яна нясе самыя непрадбачаныя і жахлівыя вынікі.

Фантазія фемтааб'екта бязмежная. Уздзейнічаючы на наш мозг, яны часта здольныя кіраваць нашым мысленнем, сном, успамінамі і псіхікай, таму не прыходзіцца здзіўляцца мноству самых неверагодных індывідуальных, групавых і выбарачных паказаў усемагчымых небыліц і недарэчнасцей накшталт трохметровых безгаловых гігантаў. Мне невядома наяўнасць дзе-небудзь астанкаў так званага «снежнага чалавека», таму не выключана, што назіраемы іншы раз «снежны чалавек» — гэта не сінтэзаваны па тыпу рыб, жаб і «пілотаў» біяробат, а толькі аб'ект адпаведнага паказу.

У пэўных умовах наша здароўе таксама трапляе пад уплыў фемтааб'ектаў. Напрыклад, гэтым тлумачацца выпадкі ўказаных вышэй псіхічных захворванняў і самазабойстваў.

Хачу звярнуць увагу на яшчэ адну фантастычную здольнасць, якая павінна быць уласцівай аб'ектам пазахранальна-пазаметрычнага звыштонкага свету. Гэта здольнасць выражаецца ў магчымасці пераносіць аб'екты нашага хранальна-метрычнага свету праз любыя перашкоды на любыя адлегласці і з любой скорасцю. Нешта падобнае пісьменнікі-фантасты называюць тэлепартацыяй, я выкарыстаю гэты тэрмін. Сутнасць гэтага надзвычай простага па фізічнаму зместу эфекту заключаецца ў наступным.

(Працяг будзе).

ТЭЛЕБАЧАННЕ

4 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Тэл. дак. фільмы «Маці чалавечая», «Спадарожнікі».
9.45. «Джэнтльмены ўдачы». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. «Мы — хлопцы жывучыя». Тэл. маст. фільм.
17.50. Мультфільм.
18.00. Тэл. дак. фільмы «Азбука дабрыні», «Як у садзе, у гародзе...»
18.40. Радыенукліды і прадукты харчавання.
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Арганізацыя фірменнага гандлю ў вытворчым аб'яднанні «Белптушкапром».
19.35. «Архіварыус».
20.00. Польскія таргі ў Мінску.
20.25. Тыдзень беларускага ўрада.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. «Крок» прадстаўляе... Студыя «КіТ».
23.25. НІКа.

І канал. Астанкіна

5.00. Навіны.
5.30. Раніца.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.10. Мультфільм.
9.25. «Доктар Тэйран». 2-я серыя.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
13.10. Тэлемікст.
13.55. Блакнот.
14.00. Навіны.
14.20. «Дуброўскі». 3-я серыя.
15.30. Фільм — дзецям. «Царкамп'ютэр» (Польшча).
16.45. «Дзень Зямлі».
17.00. Навіны.
17.25. ...Да 16 і старэйшым.
18.05. «Багатыя таксама плачуць».
18.30. Мавізмы Марка Захарава.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Доктар Тэйран». 3-я серыя.
22.15. «Партрэт на фоне». В. Бялоў.
23.00. Навіны.
23.20. Гукавая дарожка.
23.50. Ахоўная грамата. «Прыдумайце сюжэт аб пяшчотнасці і лецe».
0.20. «Дуброўскі». 3-я серыя.

Канал «Расія»

9.20. Складчына.
10.00. Без рэтушы.
11.00. Адкрыты чэмпіянат Францыі па тэнісу.
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Адкрыты чэмпіянат Францыі па тэнісу.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Першы тайм.
17.15. Расія і свет.
17.45. Паны-таварышы.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Спецыяльны камерцыйны веснік.
19.40. Вясенні баль у Калоннай зале Дома саюзаў.
20.30. У свеце аўта- і мотаспорту.
21.00. Пятае кола.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.25. На сесіі ВС Расійскай Федэрацыі.
22.55. Пятае кола. Працяг.
23.45. Адкрыты чэмпіянат Францыі па тэнісу.

5 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «Горная мелодыя». Кінанарыс.
8.55. Выпускны экзамен па беларускай і рускай мовах за курс сярэдняй школы.
9.00. «Тапёр». 1-я і 2-я серыі.
16.30. Навіны.
16.35. Для дзяцей. Дарожная азбука.
17.00. Фільм-канцэрт.
17.30. «Прыгоды Мюнхгаўзена», «Цудоўны востраў», «Паўлін», «Трапны стрэл».
18.00. Тэл. дак. фільмы «Фермеры», «Не развітвайцеся з дзяцінствам».
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. Наш каментарый. «Транспартныя пакуты».
19.15. «Любоў яшчэ быць можа...» Тэл. дак. фільм.
19.45. «20 мінут з «Песнярамі».
20.05. Сёння — Сусветны дзень аховы навакольнага асяроддзя. Тэлевізійны экалагічны веснік.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.40. II Рэспубліканскі тэлеконкурс маладых выканаўцаў папулярнай беларускай песні.
23.20. НІКа.
23.35. На шляху да Барселоны. Сяргей Дземяшкевіч. Грэка-рымская барацьба.

І канал. Астанкіна

8.20. «Багатыя таксама плачуць».
8.45. Іграе Маскоўскае трыо.
9.05. «Капрызка».
9.25. «Доктар Тэйран». 3-я серыя.
11.00. Навіны.
11.20. Клуб падарожнікаў.
13.15. Брыдж.
13.40. Бізнес-клас.
13.55. Блакнот.
14.00. Навіны.
14.25. «Падарунак меламану». Іграе Віктар Траццякоў.
14.55. «Дуброўскі». 4-я серыя.
16.00. Таленты і паклоннікі.
16.50. Мультфільм.
17.00. Навіны.
17.25. Чалавек і закон.
17.55. «Эміль з Ленебергі» (Швецыя). 9-я серыя.
18.20. ТБ «Нява». Хто з намі?
18.40. Тэл. дак. фільм «Дзве аглядкі». Пра лёс расійскага сялянства.
19.15. Яраслаўскі фестываль «Жанчына ў тэатры». «Са смехам... комік-група «Унісон».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. ВіД прадстаўляе: «Поле цудаў», «Музагляд», Праграма «Х», «Палітбюро».
0.40. «Дуброўскі». 4-я серыя

Канал «Расія»

9.10. Англійская мова. 2-гі год навучання.
9.40. Пілігрым.
10.25. Студыя «Нотабене».
11.05. Адкрыты чэмпіянат Францыі па тэнісу.
11.55. Азы кар'еры.
12.10. «Апошні ліст» (ЗША).
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
14.30. Прастора плюс.
15.00. Адкрыты чэмпіянат Францыі па тэнісу.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Непазнаны Сусвет.
17.45. М-трэст.
18.00. Прашу слова.
18.10. Белая варона.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Пазнаючы белы свет».
20.45. Экран крымінальных паведамленняў.
20.55. Акцыя «Пелікан». Дабрачынны канцэрт.
22.00. Весткі.
22.20. На сесіі ВС Расійскай Федэрацыі.
22.50. Пецярбургскі міф. Д. Хармс. «Лаві момант». Монаспектакль у выкананні Я. Лукошава.
23.25. Адкрыты чэмпіянат Францыі па тэнісу.

Успамін пра май...
Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

РАДЫЁ

5 чэрвеня

7.00 — «Радыёфакт». 8.05 — «Дзелавы кур'ер». 9.15 — А. Рыбак. «Трэба было жыць». Старонкі рамана. Перадача 2-я, заключная. 10.15 — для дзяцей. «Каток Банця». 11.20—«Саветы: улада і справы». Радыёчасопіс. 12.00 — «Апоўдні». 13.00—«У абедзенны перапынак». 14.00 — «Музычная гадзіна». 15.15 — канцэртная праграма. 16.05 — «Ад 8 да 14». Праграма для школьнікаў. 16.35 —«Ч-8». Музычны дадатак да праграмы «Актава». 17.00 — іграюць эстрадныя аркестры. 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — вячэрняя казка. 20.00 —«Дзень нашага жыцця». 20.25 —«Рок-хваля». 20.40 — «Машэрава, 21. Прафсаюзны веснік». 21.00 — новыя музычныя запісы. 22.00 — «TERRA HARMONIA». Музычная праграма. 23.10 — выступленне салістаў ансамбля «Мадрыгал». 0.00— «Начны канал».

НАДВОР'Е

4 чэрвеня

Сёння ўдзень па рэспубліцы невялікая воблачнасць, без ападкаў. Тэмпература паветра у Віцебску—17—19, Магілёве—18—20, Гомелі — 20—22, Мінску — 21—23, Гродна — 23—25, Брэсце — 24—26 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак захаваецца цёплае сухое надвор'е.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

Удакладненне

Ва ўчарашняй публікацыі народнага календара на чэрвень па тэхнічных прычынах даты пераходных святаў аказаліся ссунутымі на адзін дзень. Такім чынам, Ушэсце адзначаецца сёння, 4 чэрвеня (а не 5-га); Сёмуха— 14 чэрвеня; дзень Сашэсця Святога Духа — 15 чэрвеня; Пятроўскі пост пачынаецца 22 чэрвеня; чацвер дзевятага тыдня пасля Вялікадня, або Дзевятнік, прыпадае на 25 чэрвеня.

Я БУДУ ДОЎГА ГНАЦЬ ВЕЛАСІПЕД...

Рынак рынкам, дэфіцыт дэфіцытам, а той, хто цэніць паўнакроўнае жыццё, хто дбае пра прыгажосць душы і цела, найперш не за абедзенным сталом, а на спартыўнай дарожцы ці турысцкай сцяжынцы,— той не паддаецца песімізму. Пацвярджэннем гэтаму з'яўляюцца паходы, экскурсіі, турысцкія злёты, спаборніцтвы, у якіх дружна ўдзельнічае моладзь.

На рацэ Адроў, пад Оршай, праводзіліся рэспубліканскія спаборніцтвы юных па тэхніцы воднага турызму, у якіх прынялі ўдзел каманды ўсіх абласцей за выключэннем Брэсцкай і Мінскай. Удзельнікі спаборнічалі ў тэхніцы воднага турызму на байдарках-двойках, катамаранах, у каманднай гонцы. Па выніках трохдзённай барацьбы пераможцам спаборніцтваў стала дэлегацыя Віцебскай вобласці, другое і трэцяе месцы адпаведна ў Магілёўскай вобласці і горада Мінска.

Турысты-веласіпедысты спаборнічалі ў наваколлях Барысава на маляўнічым беразе Бярэзіны. У спаборніцтвах па фігурнаму ваджэнню веласіпеда, у велакросе і велатрыяле (паласа перашкод) удзельнічалі каманды ўсіх абласцей рэспублікі і г. Мінска. Пераможцамі сталі магіляўчане, другое месца ў Мінскай, трэцяе — ў Віцебскай вобласці.

Багатымі на выдумку былі ўключаныя ў праграму спаборніцтваў конкурсы турысцкай песні, фатаграфіі, слайдфільмаў па турысцка-краязнаўчай тэматыцы.

Наперадзе ў юных турыстаў рэспубліканскія спаборніцтвы па тэхніцы пешаходнага турызму, якія будуць праводзіцца ў чэрвені на Брэстчыне. Можа, так і ўцячом — пешшу ці на веласіпедзе — ад надакучлівых скаргаў на сум і роспач?

Сяргей МІТРАХОВІЧ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 111.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12